

Naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten eteneminen rikosprosessissa

Tilastaselvitys

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:3

Naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten eteneminen rikosprosessissa

Tilastaselvitys

Kimmo Haapakangas, Laura Lipasti

Oikeusministeriö Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-979-9

ISSN pdf: 2490-0990

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten eteneminen rikosprosessissa Tilastaselvitys

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:3		Teema	Selvityksiä ja ohjeita
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t Kieli	Kimmo Haapakangas, Laura Lipasti suomi	Sivumäärä	74

Tiivistelmä

Tilastokeskuksen toteuttamassa selvityksessä tarkasteltiin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa rikosprosessissa ja rikosilmoitusten etenemistä poliisilta tuomioistuimeen. Vastaavaa selvitystä ei tiettävästi ole tehty ainakaan samassa laajuudessa.

Selvityksessä käytettiin Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston aineistoa sekä syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilaston aineistoa. Tarkastelu tehtiin kolmessa eri ryhmässä: parisuhdeväkivalta, perheväkivalta ja kaikki poliisille ilmoitetut/ tuomioistuimeen edenneet tapaukset.

Suurimmat muutokset aikavälillä 2009–2022 tapahtuivat vuoden 2011 jälkeen, kun lähisuhteessa tapahtuneet lievät pahoinpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Syyttäjälle ilmoitettiin vakaasti tapauksia, mutta asianomistajan perumien rikosilmoitusten sekä rangaistuksen vaatimattomuuden määrä laski. Rikoksen vähäisyyteen ja vanhenemiseen liittyviä päätöspäätöksiä käytettiin useammin. Käsittelyajat poliisilla pitenevät, vähiten parisuhdeväkivallassa.

Noin 40 % naisuhrien vuonna 2019 ilmoittamista parisuhdeväkivaltatapauksista oli saanut lainvoimaisen tuomion vuoden 2022 loppuun mennessä. Parisuhdeväkivaltaa koskevista päärikossyytteistä, joissa uhri oli nainen, hylättiin alle 10 %. Miesuhrien kohdalla hylättiin noin 20 % päärikossyytteistä. Perheväkivaltatapauksista suurin osa johti sakkotuomioon, parisuhdeväkivallassa sakkotuomioiden osuus oli pienempi.

Asiasanat väkivalta, rikosprosessi, tilastomenetelmät, Tilastokeskus

ISBN PDF 978-952-400-979-9 **ISSN PDF** 2490-0990

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-979-9>

Hantering av våldsbrott mot kvinnor i straffprocessen

Statistisk utredning

Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2024:3		Tema	Utredningar och anvisningar
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Kimmo Haapakangas, Laura Lipasti		
Språk	finska	Sidantal	74

Referat

Statistikcentralens utredning fokuserar på hantering av ärenden som gäller våld mot kvinnor i straffprocessen och i vilken grad brottsanmälan förs från polisen vidare till domstolen. Motsvarande utredning har veterligen aldrig gjorts tidigare, åtminstone inte i denna omfattning.

Utredningen bygger på material från Statistikcentralens statistiker över brott och tvångsmedel samt åtalade, dömda och straff. Utredningen gäller tre olika grupper: våld i parrelationer, våld i hemmet och alla fall som anmälts till polisen/som förts till domstolen.

De största förändringarna under perioden 2009–2022 skedde efter 2011, då lagstiftningen ändrades så att lindrig misshandel i nära relationer hör under allmänt åtal. Till åklagaren anmäldes fall som förut, men antalet brottsanmälan som målsäganden drog tillbaka och fall där man lät bli att kräva straff minskade. Motiveringen i avgörandena hade oftare samband med att brottet är ringa eller att brottet preskriberats. Handläggningstiderna hos polisen förlängdes. Förlängningen var minst i fall som gäller våld i parrelationer.

I cirka 40 procent av de fall av våld i parrelationer som kvinnliga offer anmälde 2019 hade man fått en lagakraftvunnen dom före utgången av 2022. Av de åtal där det primära brottet var våld i parrelationer och där offret var en kvinna förkastades mindre än 10 procent. I fråga om manliga offer förkastades cirka 20 procent av fallen där detta var det primära brottet. Största delen av fallen som gällde våld i hemmet ledde till bötesstraff, medan andelen bötesdomar var mindre när det gällde våld i parrelationer.

Nyckelord våld, straffprocess, statistiska metoder, Statistikcentralen

ISBN PDF 978-952-400-979-9 **ISSN PDF** 2490-0990

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-979-9>

Progression of Cases of Violent Crime against Women in Criminal Proceedings Statistical study

Publications of the Ministry of Justice, Reports and guidelines 2024:3	Subject	Reports and guidelines
Publisher	Ministry of Justice, Finland	
Author(s)	Kimmo Haapakangas, Laura Lipasti	
Language	Finnish	Pages 74

Abstract

This study, carried out by Statistics Finland, examines the processing of cases of violent crime against women in criminal proceedings and the progression of a report of an offence from the police to a court. Presumably, no similar study has previously been carried out, not at least in this scale.

The study is based on data derived from two statistics compiled by Statistics Finland: 'Statistics on offences and coercive measures' and 'Prosecutions, sentences and punishments'. The data was grouped into three categories for the purposes of examination: intimate partner violence, domestic violence, and all cases reported to the police/all cases that proceeded to court.

During the period from 2009 to 2022, the most significant changes took place after 2011, when petty assault in a close relationship was made subject to public prosecution. As a consequence, the number of cases referred for prosecution remained stable, but the number of reports of an offence withdrawn by injured parties and the number of cases where the injured party did not request punishment for the perpetrator declined. Decisions were more often based on the minor significance or limitation of the offence. The processing times of cases in the police became longer; the change was smallest in cases of intimate partner violence.

By the end of 2022, a final judgment had been issued in approximately 40% of all cases of intimate partner violence reported by female victims in 2019. Less than 10% of charges for a principal offence involving intimate partner violence against a female victim were rejected. In the case of male victims, the figure was around 20%. The most common punishment imposed in cases of domestic violence was a fine, while offences involving intimate partner violence were more seldom punished by fine.

Keywords violence, criminal proceedings, statistical methods, Statistics Finland

ISBN PDF	978-952-400-979-9	ISSN PDF	2490-0990
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-979-9>

Sisältö

1	Johdanto ja menetelmät	7
1.1	Lähdeaineistot	7
1.2	Ryhmittelyt ja rajaukset	9
2	Poliisin tietoon tullut väkivalta	11
2.1	Yleiskatsaus poliisin tietoon tulleeseen väkivaltaan	11
2.2	Tapauspäätökset	15
2.3	Henkilöpäätökset	18
2.4	Aika tapahtumasta sen ilmoittamiseen	24
2.5	Asian käsittelyn kesto	27
2.6	Tapahtumapaikka	29
3	Väkivaltarikokset tuomioistuimissa	30
3.1	Tuomioiden yleisjakauma	30
3.2	Rikosilmoitusten eteneminen tuomioistuimeen	35
3.3	Uhrien sukupuolijakauma tuomioissa	38
3.4	Aika tuomioon	39
3.5	Rikosnimikkeiden osuudet	41
3.6	Oikeuden ratkaisut	42
3.7	Päärikoksen tapahtumapaikka	44
3.8	Uhrin ikä käräjäoikeuksien ratkaisuisissa	45
3.9	Aseen käyttö	48
4	Yhteenveto	52
	Liite	55
	Liitekuviot	55
	Liitetaulukot	61
	Teonkuvausten esimerkkitekstit	71
	Lähteet	73

1 Johdanto ja menetelmät

Oikeusministeriö teki maaliskuussa 2023 tarjouspyynnön koskien naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvää selvitystä. Tilastokeskus valikoitui tämän selvityksen tekijäksi. Tilaaja toivoi selvitystä siitä, miten naisiin kohdistuvat väkivaltatapaukset etenevät rikosprosessissa. Vastaavaa selvitystä ei ole aiemmin tehty, sillä poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten järjestelmissä ei ole yhtä yhteistä asian yksilöivää koodia tai diaarinumeroa, joka mahdollistaisi asian etenemisen seuraamisen.

Tilaaja toivoi tietoa muun muassa siitä, miten poliisin esitutkinta on edennyt ja min-kälaisia muutoksia tutkittaviin juttuihin on kirjattu asian edetessä. Lisäksi toivottiin tietoa käräjäoikeuksien ratkaisuksista. Tietoa toivottiin myös asianomistajan ja epäil-lyt/syytetyn suhteesta, sukupuolesta ja iästä. Kiinnostuksen kohteena olivat etenkin tapaukset, joissa asianomistaja on nainen.

Vaikka kiinnostuksen kohteena oli erityisesti naisiin kohdistuvat teot, tarkastellaan tässä selvityksessä myös miehiin kohdistuneita tekoja. Näin voidaan verrata, poik-keaako naisiin kohdistuneiden tekojen eteneminen tai käsittely miehiin kohdistu-vista teoista.

Tilastokeskuksen käytössä oleva syyttäjän teonkuvaustekstiaineisto sisältää usein myös poliisin käyttämän juttukoodin, jonka avulla teonkuvausteksti ja muut tuomiotiedot on mahdollista yhdistää poliisin rikosilmoitusaineistoon. Nämä lähde-aineistot kuvataan tarkemmin seuraavassa osiossa. Tällaista aineistojen yhdistämistä ei tiettävästi ole ainakaan tässä mittakaavassa aiemmin tehty.

1.1 Lähdeaineistot

Selvitys tehtiin kahden Tilastokeskuksen aineiston avulla, rikos- ja pakkokeinotilas-ton sekä syytetty, tuomitut ja rangaistukset -tilaston pohja-aineistoilla. Rikostilas-ton pohja-aineistona on Poliisihallituksen PATJA-järjestelmästä Tilastokeskukselle vuosittain poimittava rikosilmoitusaineisto. Rikosilmoitusaineisto sisältää poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tutkimat rikokset. Pahoinpitelyistä ja henkirikoksen yri-tyksistä suurin osa menee poliisin tutkintaan, joten jatkossa selvityksessä käytetään vain termiä poliisin tietoon tullut rikos.

PATJA-aineistossa ei toistaiseksi ole rakenteellisessa muodossa rikoksen uhrin ja tekijän suhdetta kuvaavia tietoja, joten tilastoaineistoon yhdistetään tietoja Tilastokeskuksen muista tilastoaineistoista. Rikosilmoitusaineistoon on yhdistetty tiedot uhrin ja epäillyn kotipaikasta, perheasemasta, lapsista, vanhemmista, aviopuolisosta ja rekisteröidystä puolisoista. Rekisteriaineistojen tiedot ovat tilastovuoden tietoja. Tilastovuodella tarkoitetaan tässä yhteydessä rikosilmoituksen jättövuotta. Tilastoon on poimittu kaikki tilastovuonna ilmoitetut rikokset, joten rikos on voinut tapahtua myös aiempänä vuonna. Rekisteritiedot ovat pääosin kyseisen vuoden viimeisen päivän tietoja. Avioparien osalta on vertailtu rikoksen tapahtumapäivää ja avioliiton solmimispäivää sekä eropäivää. Tilastoaineistoon on myös lisätty tarkastelu siitä, onko uhrilla ja epäillyllä yhteinen lapsi.

Päätely mahdollisesta avoliitosta tehdään henkilöiden perheaseman ja asuintietojen perusteella. Aineistossa on myös huomioitu sellaiset tapaukset, joissa uhri ja epäilty ovat tilastovuotta edeltävänä vuonna asuneet avoliitossa. Entisiä avopuolisoita on tarkastelu viiden vuoden aikajaksolla. Vuodesta 2015 lähtien on myös huomioitu, ovatko uhri ja epäilty asuneet samassa asunnossa jonakin tilastovuoden kuukautena. Samassa asunnossa asuneista on muodostettu avopareja, jos molemmat henkilöt ovat yli 18-vuotiaita, vastakkaista sukupuolta ja heidän ikäeronsa on alle 16 vuotta. Määritelmä noudattaa Tilastokeskuksen perhetilaston määritelmää (Tilastokeskus 2023).

Toisena aineistona selvityksessä käytetään tuomioistuinten RITU-järjestelmän tietoja. Tilastokeskukselle toimitettavasta RITU-tietopoiminnasta käytetään tässä selvityksessä tietoja käräjäoikeuksien tekemistä ratkaisuista, eli rangaistuksista, tuomitsematta jätetyistä sekä hylätyistä ja rauenneista syytteistä. Kaikki tilastoaineiston tuomiot ovat lainvoimaisia. Tilastokeskus on vuodesta 2019 lähtien saanut tuomioistuinten RITU-järjestelmästä syyttäjän teonkuvaustekstin, joka sisältää usein myös poliisin käyttämän juttukoodin. Juttukoodi tarkoittaa PATJA-järjestelmässä yhden jutun eli tutkintakokonaisuuden yksilöivää koodia. Tämän kokonaisuuden sisällä eri rikokset eli tapaukset ja niiden henkilöt yksilöidään vielä omilla tunnuksillaan. Yksi juttu voi koostua yhdestä tai useammasta rikoksesta sekä uhrista ja epäillystä. Teonkuvaustekstiä on tässä selvityksessä hyödynnetty sekä poliisi- että tuomioistuinaineistojen yhdistämiseen että uhri-tekijäsuhteen selvittämiseen.

Rikos- ja tuomioaineistot on yhdistetty juttukoodin sekä rikoksesta epäillyn tunnistetiedon avulla. Yhdistämisen jälkeen tuomioistuinaineistoon on voitu tuoda rikos-tilastosta tiedot rikoksen uhrista ja siten uhrin ja epäillyn suhdetta kuvaavia tietoja. Koska rikos on voitu ilmoittaa paljon ennen kuin se on käsitelty tuomioistuimessa, rikosaineistoa hyödynnettiin vuodesta 2013 lähtien.

Teonkuvausteksti on syyttäjän laatima lyhyt kuvaus rikoksesta. Teksti voi olla vain yhden tai kaksi lausetta, tai seikkaperäinen kuvaus rikoksen kulusta. Kyseessä on syyttäjän näkemys tapahtumasta, eikä varsinainen tuomiolauselma. Uhrin ja tekijän suhdetta on päätelty syyttäjän teonkuvaustekstistä sanahauilla¹. Hauissa esiintyi jonkin verran tapauksia ”A löi seurustelukumppaninsa poikaa”. Tällaiset tapaukset pyrittiin luokittelemaan perheväkivallaksi, vaikka sanahaku löysi termin ”seurustelukumppani”.

1.2 Ryhmittelyt ja rajaukset

Selvityksessä rikosten tarkastelu on ryhmitelty väkivallan tyyppien osalta kolmeen ryhmään: parisuhdeväkivalta, perhe- ja lähisuhdeväkivalta sekä kaikki väkivalta.

- Parisuhdeväkivaltatapaukset koskevat nykyisiä ja entisiä avio- ja avopuolisoita sekä rekisteröityjä parisuhteita ja niitä henkilöitä, joilla on yhteinen lapsi.
- Perheväkivallaksi luetaan väkivalta, joissa uhri ja tekijä ovat toisilleen lapsi, vanhempi, sisarus, serkku, täti tai setä.
- Kaikki väkivalta -luokkaan lukeutuvat parisuhde- ja perheväkivalta sekä tapaukset, joissa uhrin ja epäillyn suhdetta ei ole voitu määrittää. Tämä luokka käsittää siis kaiken poliisille ilmoitetun väkivallan tai tuomioistuimissa käsitellyt tapaukset. Luokkaan viitataan jatkossa termeillä ”Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset” ja ”Kaikki alioikeudessa käsitellyt”. Nimestään huolimatta tämä sisältää vain henkirikoksen yritykset ja pahoinpitelyrikokset.

Rikosilmoitukset ja syytteet sekä tuomiot kirjataan aina jonkin rikosnimikkeen alle. Selvityksessä rajausta on tehty seuraaviin rikosnimikkeisiin: lievä pahoinpitely, pahoinpitely, pahoinpitelyn yritys, törkeä pahoinpitely, törkeän pahoinpitelyn yritys, tapon yritys, murhan yritys ja surman yritys.

1 Sanahaussa käytettyjä termejä: vaimolleen, avovaimol, aviovaimol, miehelleen, avomiehel, aviomie, seurusteluk, tyttöystäväl, poikaystäväl, avopuolisol, avopuolisoiden, avopuolisoiden, puolisolleen, isälleen, äidilleen aviopuolisol, aviopuolisoiden, lapselleen, lapsensa, huoltajana, tyttarelleen, pojalleen, poikapuolelleen, tytärpuolelleen

Tuomioaineistojen tarkasteluissa käytetään useimmiten päärikos-sääntöä, jonka mukaan kutakin syytettyä tai tuomittua kuvataan ratkaisun ankarimman rangaistuslajin törkeimmällä rikoksella. Mukana selvitysaineistossa ei näin ollen ole henkistä tai seksuaalista väkivaltaa ainakaan päärikosnimikkeiden osalta, vaan rajaus on fyysisessä väkivallassa.

2 Poliisin tietoon tullut väkivalta

2.1 Yleiskatsaus poliisin tietoon tulleeseen väkivaltaan

Rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan eniten naisia oli parisuhdeväkivallan uhreina vuonna 2011, jolloin uhreja oli 5 000 (taulukko 1). Sama henkilö voi olla tilastossa mukana useamman kerran vuoden aikana sekä uhrina että tekijänä joko samasta tai eri rikoksesta. Tekosarjat tilastoidaan yhtenä rikoksena.

Poliisille ilmoitettujen parisuhde- ja perheväkivaltarikosten määrä vaihtelee vuosittain, eikä läheskään kaikkea väkivaltaa ilmoiteta poliisille. Tilastokeskuksen toteuttaman Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021 -tutkimuksen mukaan vain 11 prosenttia naisista ja 5 prosenttia miehistä ilmoitti parisuhdeväkivallasta poliisille (Attila et al. 2023).

Taulukko 1. Poliisille ilmoitettujen pahoinpitelyjen ja henkirikosten yritysten uhrien määrä sukupuolen sekä uhrin ja tekijän suhteen mukaan 2009–2022

Uhri nainen

Vuosi	Parisuhdeväkivalta	Perheväkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset
2009	3 357	738	11 053
2010	3 512	918	11 970
2011	5 032	1 162	15 454
2012	4 842	1 355	14 726
2013	4 277	1 229	13 749
2014	4 023	1 103	13 153
2015	3 992	1 395	13 441
2016	4 074	1 461	13 476
2017	3 810	1 377	13 598
2018	3 884	1 498	13 770
2019	4 021	1 593	13 990
2020	4 048	1 501	13 968
2021	3 934	1 591	14 614
2022	4 279	1 666	16 083

Uhri mies

Vuosi	Parisuhdeväkivalta	Perheväkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset
2009	555	998	19 899
2010	692	1 118	20 831
2011	1 121	1 488	23 997
2012	1 138	1 673	22 477
2013	1 106	1 406	20 959
2014	973	1 318	19 067
2015	993	1 788	19 723
2016	1 049	1 701	19 510
2017	924	1 744	19 789
2018	1 015	1 815	19 515
2019	1 064	1 915	19 692
2020	1 175	1 770	18 817
2021	1 185	1 698	19 046
2022	1 328	1 836	21 710

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto.

Rikosilmoitusten ja rikosten uhrien määrien vertailu ei ole täysin suoraviivaista, sillä yhdessä rikosilmoituksessa voi olla useampi uhri ja epäilty. Lisäksi tietoon tulleita rikoksia laskiessa on ollut tapana laskea tekosarjat monena rikoksena, mutta rikosten uhreja laskiessa tekosarjoja on ollut tapana käsitellä yhtenä rikoksena.

Selvitettyjen sekä syyttäjälle ilmoitettujen, eli syyttäjälle syyteharkintaan, edenneiden rikosten, osuus on laskenut vuodesta 2009 lähtien muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta. Tulkinnassa on tärkeää muistaa, että tietoon tullut rikos tilastoidaan ilmoitusvuoden perusteella, selvitetty rikos selvitysvuoden mukaan ja syyttäjälle ilmoitettu rikos tilastoidaan sille vuodelle, jolloin se on ilmoitettu syyttäjälle. Näin ollen rikosilmoitusten määrän kasvu vuonna 2011 voi selittää kyseisen vuoden selvitysprosentin laskua.

Vuodesta 2011 alkaen vähäpätöisenä rikoksena syyttäjälle ilmoittamatta jätettyjen pahoinpitelyjen ja henkirikoksen yritysten osuus kasvoi vajaasta prosentista vajaan kahteen prosenttiin ja vuonna 2022 osuus oli jo hieman alle kolme prosenttia (taulukko 2). Vuonna 2011 rikoslakia muutettiin niin, että myös lievä lähisuhdeväkivalta on virallisen syytteen alaista (L 19.12.1889/39. 2023, 21 luku).

Poliisi voi rikosilmoituksen saatuaan todeta esiselvityksen perusteella, että rikosta ei tapahtunut. Pahoinpitelyissä ja henkirikoksen yrityksissä tällaisten kirjausten osuus oli 2,6 prosenttia vuonna 2010. Vuoden 2011 lakimuutoksen jälkeen osuus nousi kolmeen prosenttiin ja oli korkeimmillaan 3,5 prosenttia vuonna 2016. Myöhemmin osuus on kääntynyt hienoiseen laskuun, ja vuonna 2022 osuus oli 2,3 prosenttia (taulukko 2) Tapauksia, joissa on todettu, että rikosta ei ole tapahtunut, ei ole laskettu mukaan rikosten yhteismäärään.

Tapausten määrä, jossa on todettu, ettei rikosta tapahtunut, kasvoi vuoden 2011 lainmuutoksen jälkeen. Näistä alle 10 tapausta vuodessa oli parisuhdeväkivaltaa tai perheväkivaltaa.

Taulukko 2. Poliisille ilmoitetut henkirikoksen yritykset ja pahoinpitelyt sekä selvitetty ja syyttäjälle ilmoitetut rikokset 2009–2022

Vuosi	Viranomaisten tietoon tulleet rikokset	Selvitetyt rikokset yhteensä	Syyttäjälle ilmoitetut rikokset yhteensä	Vähäpätöisenä rikoksena syyttäjälle ilmoittamatta jätetyt (tilastovuonna tietoon tulleista) rikoksista	Todettu ettei rikosta tapahtunut (tilastovuonna tietoon tulleista) rikoksista
2009	33 258	26 570	21 048	208	824
2010	33 310	26 229	20 434	303	872
2011	40 345	30 264	24 805	674	1 205
2012	38 415	29 899	24 700	610	1 121
2013	35 592	27 563	22 895	615	1 168
2014	33 017	25 187	21 054	624	1 170
2015	33 890	23 922	19 713	722	1 157
2016	33 776	23 006	18 444	859	1 226
2017	33 883	22 063	17 705	940	1 052
2018	33 994	21 635	17 575	815	984
2019	34 178	21 624	17 538	859	966
2020	33 668	22 635	18 306	868	938
2021	34 497	22 532	18 078	819	956
2022	38 509	22 816	18 041	1 130	919

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Puolet vuosina 2009–2022 viranomaisten tietoon tulleiden pahoinpitelyjen ja henkirikosten naisuhreista oli 18–39-vuotiaita. Parisuhdeväkivallan uhreista tähän ikäluokkaan kuului 59 prosenttia. Sen sijaan perheväkivallan naisuhreista hieman alle puolet oli alle 14-vuotiaita (taulukko 3). Parisuhdeväkivallan miesuhrit ovat hieman naisuhreja vanhempia: miesuhreista 44 prosenttia oli 18–39-vuotiaita ja 26 prosenttia oli 40–49-vuotiaita (liitetaulukko 1).

Rikos- ja pakkokeinotilaston aineiston perusteella kaikista pahoinpitelyistä ja henkirikosten yrityksistä, joissa uhri oli nainen, 30 prosenttia oli parisuhdeväkivaltaa vuosina 2009–2022. Perheväkivaltaa oli 10 prosenttia. Miehillä parisuhdeväkivallan osuus oli 5 prosenttia ja perheväkivallan osuus 8 prosenttia (taulukko 1).

Taulukko 3. Pahoinpitelyjen ja henkirikosten yritysten naisuhrit ikäryhmän* mukaan kaikessa väkivallassa, perheväkivallassa ja parisuhdeväkivallassa vuosina 2009–2022, lkm. ja %

Ikäluokka	Pari- suhde	Perhe- väkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivalta- rikokset	Pari- suhde	Perhe- väkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivalta- rikokset
Yhteensä	57 085	18 528	192 177	100%	100%	100%
0–13	0	8 849	16 820	0%	48%	9%
14–17	235	2 912	14 061	0%	16%	7%
18–29	17 288	1 954	60 359	30%	11%	31%
30–39	16 477	1 004	38 881	29%	5%	20%
40–49	13 050	1 315	32 371	23%	7%	17%
50–59	7 224	1 227	19 844	13%	7%	10%
60–	2 811	1 267	9 841	5%	7%	5%

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

* Kaikkien uhrien ikä ei ole tiedossa, tuntematon ikä jätetty pois tarkastelusta

2.2 Tapauspäätökset

Poliisi kirjaa rikokselle tapauspäätöksen, kun tutkinta on päätetty. Rikos- ja pakkokeinotilaston aineiston perusteella tapauspäätös kirjataan käytännössä vain sellaisille tapauksille, joita ei ilmoiteta syyttäjälle.

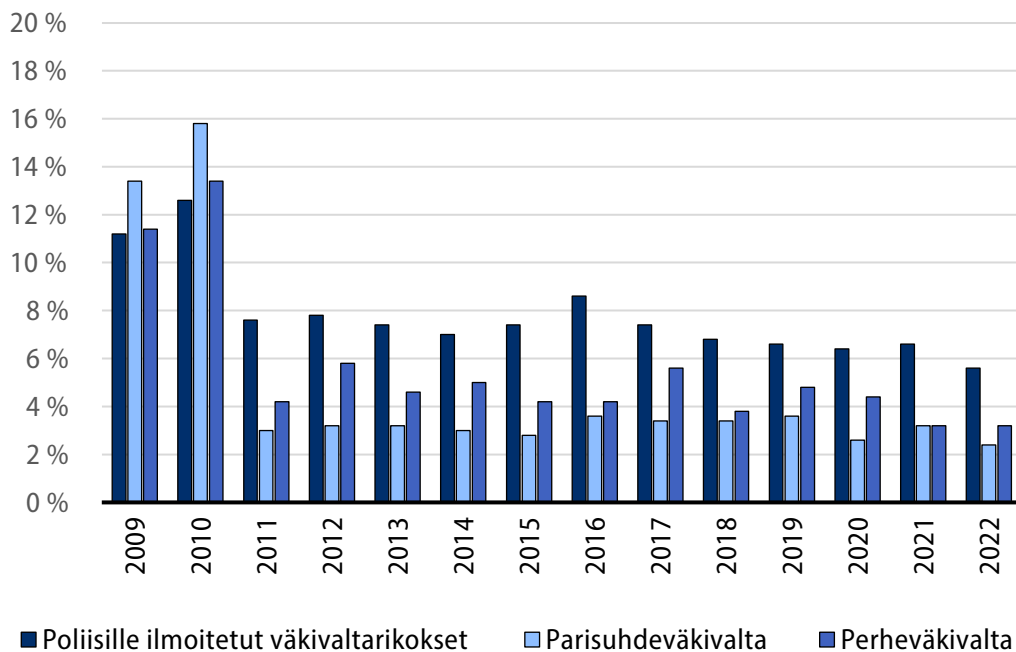
Tapauspäätöskirjausten perusteella syyttäjälle ilmoitettujen tapauksien osuudet ovat kasvaneet. Kun vuonna 2009 syyttäjälle ilmoitettiin 72 prosenttia parisuhdeväkivaltatapauksista, oli vuonna 2022 ilmoitettujen tapauksien osuus 94 prosenttia. Vastaavasti kaikista pahoinpitelyistä ja henkirikosten yrityksistä vuonna 2009 ilmoitettiin 77 prosenttia syyttäjälle, ja 83 prosenttia vuonna 2022.

Tapauspäätösperusteen ”asianomistaja ei vaadi rangaistusta” käyttö on vähentynyt huomattavasti vuodesta 2011 alkaen, jolloin lähisuhteessa tapahtuneet lievät pahoinpitelyt tulivat yleisen syytteen alaisiksi. Erityisen selkeää lasku on parisuhdeväkivallaksi tunnistettavissa tapauksissa (kuviot 1).

Parisuhdeväkivallan naisuhreista vajaat 13 prosenttia ei vaatinut rangaistusta vuonna 2009. Vuonna 2010 parisuhdeväkivallan naisuhreista 16 prosenttia ei vaatinut rangaistusta. Miesuhrit vaativat rangaistusta naisia harvemmin, kun hieman alle 20 prosenttia ei vaatinut rangaistusta (liitekuvio 1). Vuonna 2022 rangaistusta ei vaatinut hieman yli 2 prosenttia parisuhdeväkivallan naisuhreista ja 4 prosenttia parisuhdeväkivallan miesuhreista.

Perheväkivaltatilanteiden naisuhreista 13 prosenttia ei vaatinut tekijälle rangaistusta vuonna 2010, vastaavasti vuonna 2022 osuus oli 3 prosenttia. Perheväkivallan miesuhreista 11 prosenttia ei vaatinut rangaistusta vuonna 2010, 7 prosenttia vuonna 2022. Ennen vuotta 2011 perheväkivallan naisuhrit jättivät miesuhreja useammin vaatimatta rangaistusta. Vuoden 2011 jälkeen sen sijaan miesuhrit vaativat harvemmin rangaistusta tekijälle.

Kuvio 1. Tapauspäätökset, joissa asianomistaja ei vaadi rangaistusta, naisuhrit, %

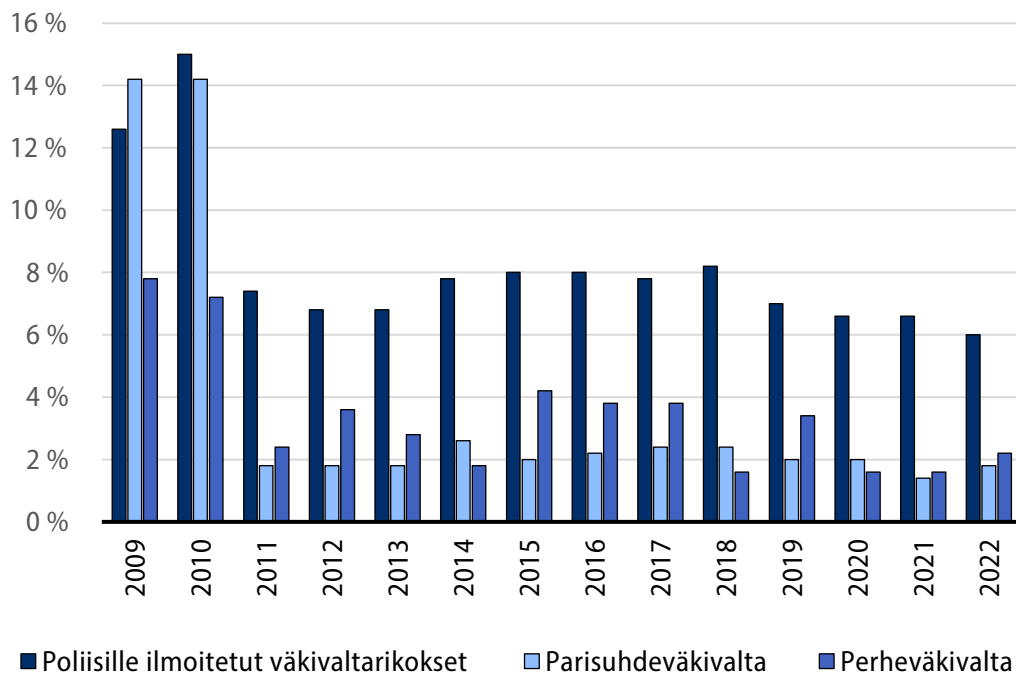

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Myös perusteen "asianomistaja peruuttanut vaatimuksen" käyttö väheni vuoden 2011 lakimuutoksen jälkeen. Vuonna 2010 noin 7 prosenttiin naisuhrien perheväkivaltatapauksista oli kirjattu asianomistajan peruuttaneen vaatimuksensa. Parisuhdeväkivallan osalta asianomistaja peruutti vaatimuksensa 14 prosentissa tapauksista.

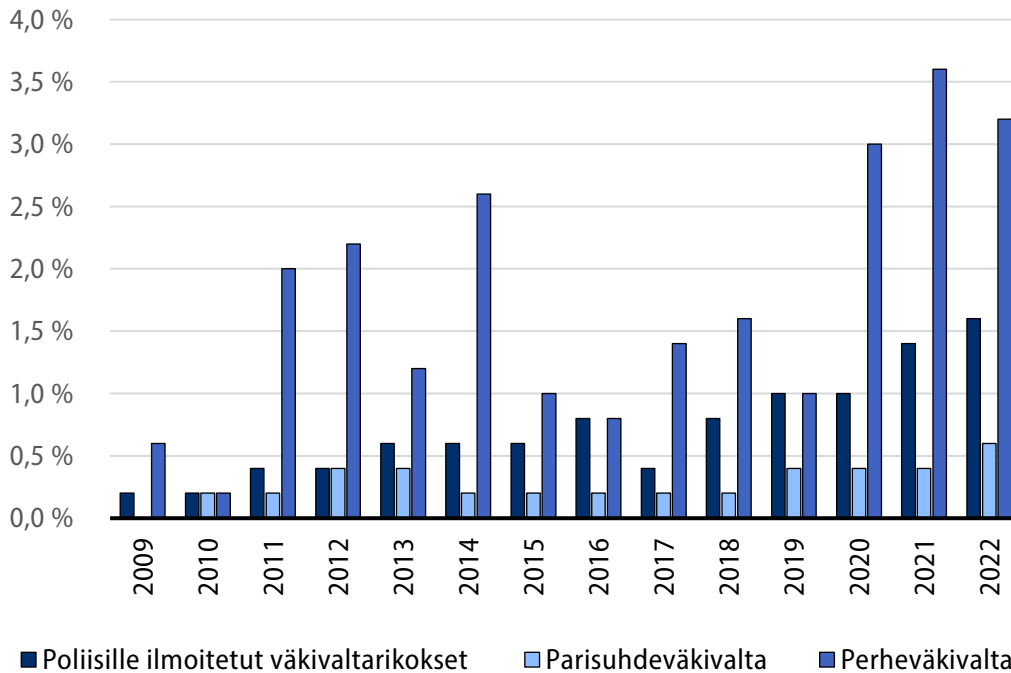
Vuonna 2022 naisuhreilla vain noin 2 prosenttia sekä perhe- että parisuhdeväkivallasta sisälsi vaatimuksen peruuttamiskirjauksen (kuvio 2.) Miesuhrien kohdalla osuudet olivat lähes samat (liitekuvio 2).

Kuvio 2. Tapauspäätökset, joissa asianomistaja peruuttanut vaatimuksen, naisuhrit, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

”Rikos vanhentunut”-perusteen käyttö on harvinaista, mutta viime vuosina sen käyttö on hieman yleistynyt. Vuonna 2022 peruste kirjattiin 3 prosenttiin naisuhrien perheväkivaltatapauksissa (kuvio 3).

Kuvio 3. Tapauspäätökset, joissa rikos vanhentunut, naisuhrit, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Vaikka ”rikos vanhentunut” -perusteen käyttö on suhteellisesti kasvanut, sitä käytetään lukumäärällisesti melko vähän. Perustetta käytettiin vuonna 2022 yhteensä 14 naisuhrin perheväkivaltatapauksessa. Miesuhrien kohdalla luku oli 10. Parisuhdeväkivallassa naisuhreilla kirjausta käytettiin 14 kertaa ja kaikessa väkivallassa naisuhrien kohdalla 323 kertaa.

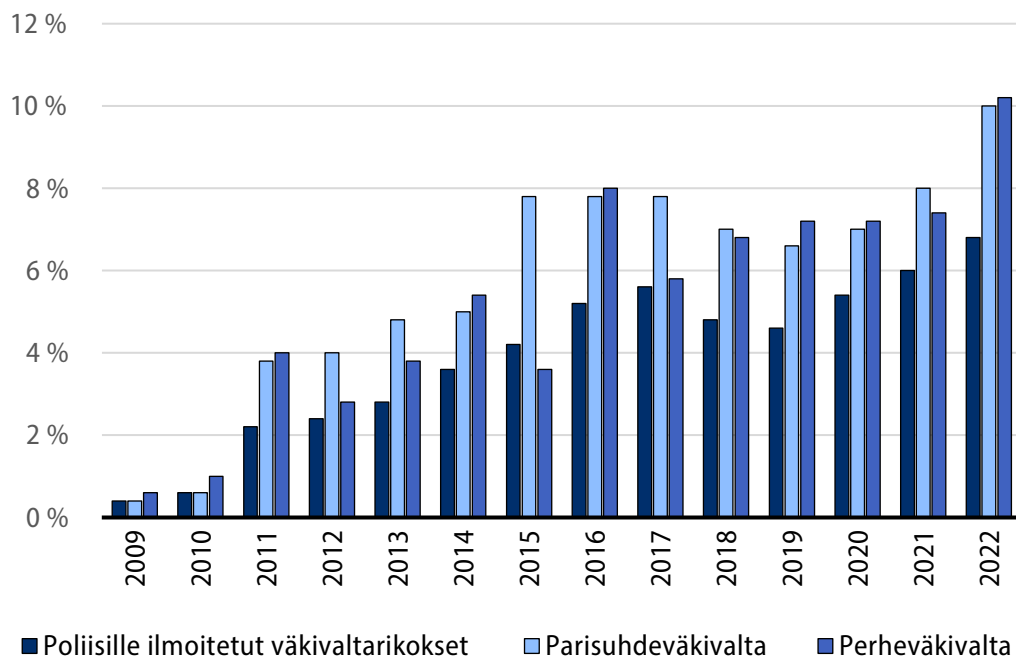
2.3 Henkilöpäätökset

Henkilöpäätöksen peruste liittyy rikoksesta epäillyn henkilön asemaan rikosprosessissa. Henkilöpäätöksen peruste kirjataan poliisin tietojärjestelmässä rikoksesta epäillyn asemassa olevalle henkilölle, kun kyseistä henkilöä koskeva tutkinta saadaan päätökseen. Kaikkien pahoinpitelyjen ja henkirikosten yritysten osalta kirjaus oli tyhjä 12 prosentissa tapauksista vuonna 2022, vaikka tapaus oli merkitty päättyneeksi ja selvitettyksi. Vuonna 2009 peruste oli tyhjä 18 prosentissa tapauksista. Parisuhdeväkivallan osalta tyhjien kirjausten osuus oli 6 prosenttia vuonna 2022, kun se vuonna 2009 oli 28 prosenttia. Tyhjät henkilöpäätösperusteet johtuvat valtaosin tapauksista, joissa asianomistaja on perunut vaatimuksensa tai

asianomistaja ei vaadi rangaistusta. Vuoden 2018 jälkeen myös ”rikos vanhentunut” -tapausten osuus on hieman noussut. Vuonna 2022 tyhjästä henkilö päätösperusteista 9 prosenttia johtui ”rikos vanhentunut” tapauspäätöksestä.

”Rikos vähäinen” -henkilöpäätöskirjaukset lisääntyivät vuonna 2011, kun lievät pahoitpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Ennen vuotta 2011 näitä kirjauksia oli alle prosentti kaikissa tarkasteluluokissa. Vuonna 2022 sekä nais- että miesuhrien kohdalla kirjaus tehtiin joka kymmenennessä perheväkivaltatapauksessa. Myös parisuhdeväkivallassa kirjaus oli joka kymmenennessä tapauksessa sekä nais- että miesuhreilla (kuvio 4 ja liitekuvio 4).

Kuvio 4. Henkilöpäätökset, joissa rikos vähäinen, naisuhrit, %

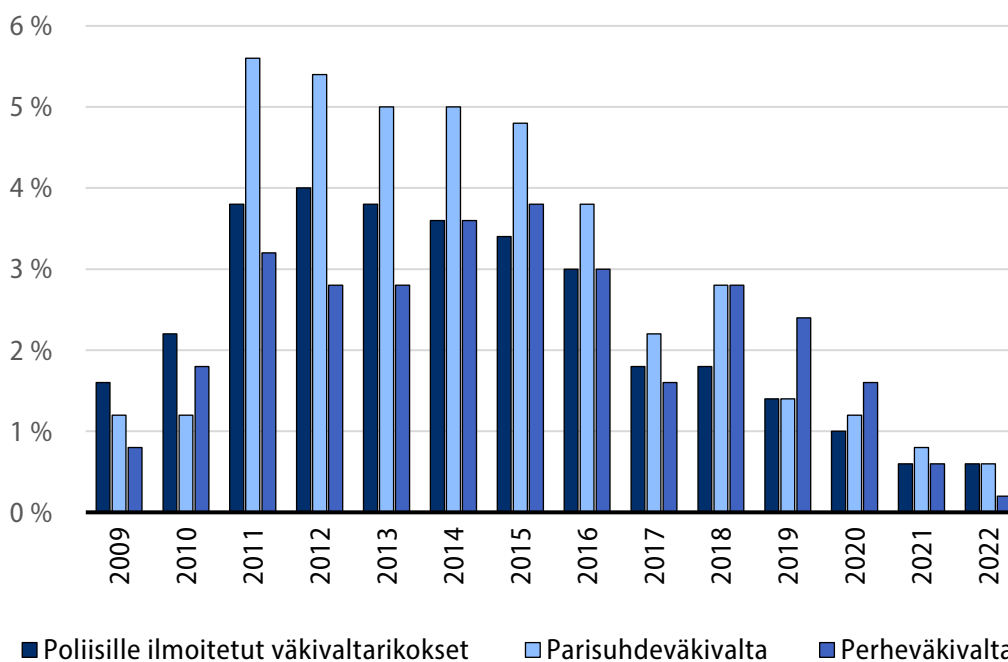

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Poliisin antamien rangaistusvaatimusten osuus kasvoi perheväkivallan naisuhreilla vuonna 2011 yli 3 prosenttiin. Poliisi antoi myös parisuhdeväkivallan naisuhrien tapauksissa lähes 6 prosentille rikoksesta rangaistusvaatimuksen vuonna 2011 (kuvio 5.) Miesuhrien perheväkivaltatapauksista 3 prosentissa ja 1,2 prosentissa parisuhdeväkivaltatapauksista epäillylle oli annettu rangaistusvaatimus (liitekuvio 5). Rangaistusvaatimuksella ja annetulla sakolla tarkoitetaan tässä poliisin tuomioistuimen ulkopuolisessa sakkomenettelyssä antamaa sakkomääräystä eli päiväsakkoa (Oikeusrekisterikeskus 2023).

Rangaistusvaatimusten osuus lähti kuitenkin vuoden 2011 jälkeen laskuun (kuvio 5). Vuoden 2016 sakkolakiuudistuksen jälkeen tilastosta ei ole enää mahdollista erottaa rangaistusvaatimusta ja rikesakkoa. Merkitys on vähäinen, sillä lievistä pahoinpitelystä ei ole voinut tuomita rikesakkoa, ainoastaan päiväsakkoja. Poliisi voi antaa epäillylle suoraan rangaistusvaatimussakon. Ennen lainmuutosta syyttäjä vahvisti aina poliisin antaman rangaistusvaatimuksen. Mikäli henkilö vastustaa poliisin antamaa sakkoa, siirtyy rikosasia syyttäjälle ja asiasta kirjataan rikosilmoitus, mikä vähentää ”annettu sakko”-kirjausten määrää. Henkilö voi vielä tietyn ajan sisällä hyväksyä annetun sakkomääräyksen, jolloin rikoksen tutkinta päättyy. ”Annettu sakko”-kirjausten osuuden lasku etenkin vuoden 2016 jälkeen voi kertoa enemmän kirjaustapojen ja sakkolain muutoksesta kuin todellisesta käytänteiden muuttumisesta.

Kuvio 5. Henkilöpäätökset, joissa annettu sakko tai rangaistusvaatimus, naisuhrit, %

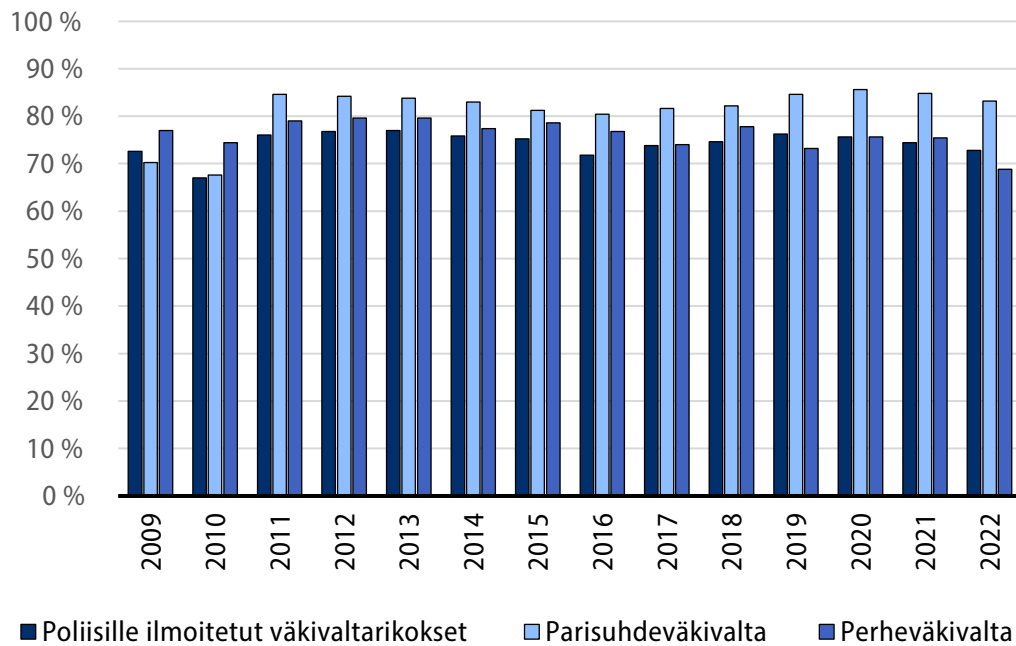

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Ennen vuoden 2011 lainmuutosta, jolla lähisuhteessa tapahtuneet lievät pahoinpitelyt siirrettiin virallisen syytteen alaisiksi, alle 70 prosenttia naisiin kohdistuneesta parisuhdeväkivallasta lähetettiin syyttäjälle (kuvio 6). Lainmuutoksen jälkeen osuus nousi yli 80 prosentin. Sen jälkeen osuus on vaihdellut 80 ja 86 prosentin välillä. Jos aineistosta poistaisi tapaukset, joissa asianomistaja ei vaadi rangaistusta tai on

peruuttanut vaatimuksen, nousisi syyttäjälle ilmoitettujen tapausten osuus perheväkivallan naisuhreilla noin 90 prosenttiin. Vuonna 2009 osuus olisi ollut peräti 97 prosenttia.

Kuvio 6. Henkilöpäätökset, jotka lähetetty syyttäjälle, naisuhrit, %

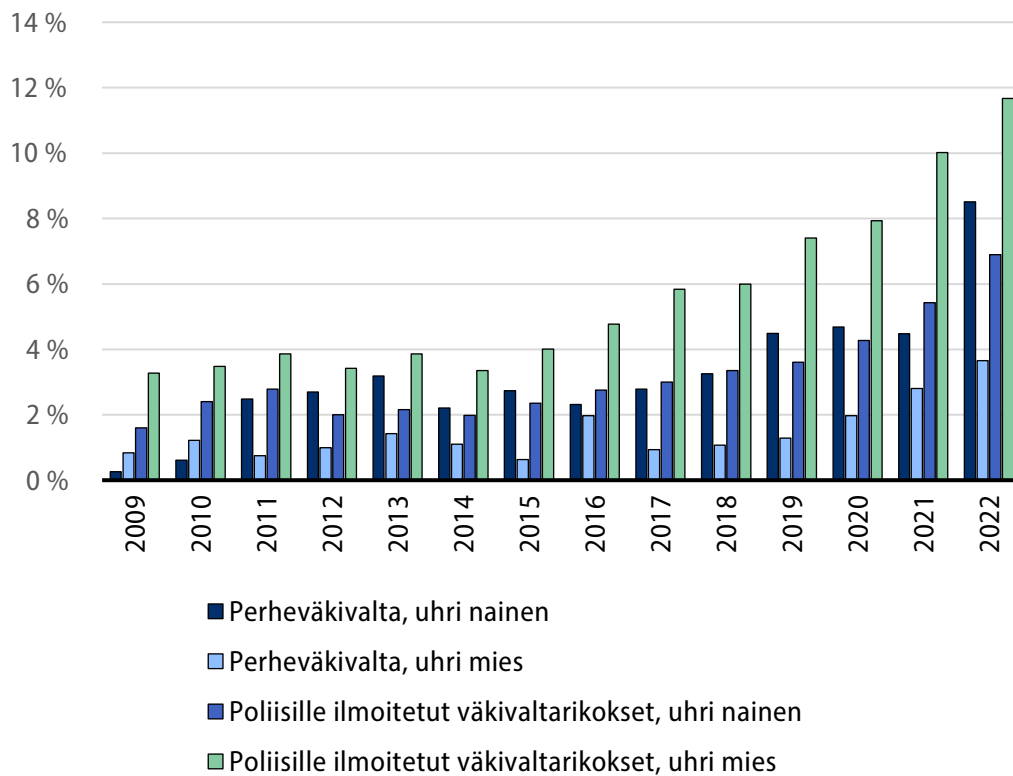
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Henkilöpäätösperusteeksi voidaan myös kirjata, että rikollisesta teosta epäilty on alle 15-vuotias. Parisuhdeväkivallassa näitä kirjauksia ei ollut yhtään. Perheväkivallan naisuhreilla epäilty oli alle 15-vuotias vajaassa 9 prosentissa vuonna 2022. Vuosien 2018–2021 aikana epäillyistä vajaat 5 prosenttia oli alle 15-vuotiaita. Sitä ennen osuus on ollut 2 ja 3 prosentin välillä (kuvio 7.) Vaikka alle 15-vuotiaiden epäiltyjen osuus on kasvanut voimakkaasti, heidän lukumääränsä on pieni perheväkivallassa. Vuonna 2022 alle 15-vuotiaita epäiltyjä oli yhteensä 54, joista 37 naisuhrien tapauksissa.

Perheväkivallan miesuhreilla epäilty oli alle 15-vuotias vajaassa 4 prosentissa tapauksista vuonna 2022 ja vajaassa 3 prosentissa vuonna 2021. Tätä ennen osuus on vaihdellut 1 ja 2 prosentin välillä (kuvio 7.).

Kaikissa poliisille vuonna 2022 ilmoitetuissa pahoinpitelyissä ja henkirikoksen yrityksissä, joissa uhri oli nainen, epäilty oli alle 15-vuotias 7 prosentissa tapauksista. Tämä on vajaat 2 prosenttiyksikköä pienempi osuus kuin perheväkivallassa. Kaikkien ilmoitettujen pahoinpitelyjen ja henkirikosten yritysten osalta alle 15-vuotiaiden epäiltyjen osuus on naisuhreilla kasvanut viime vuosina, mutta kasvu ei ole ollut aivan yhtä voimakasta kuin miesuhreilla (kuvio 7.).

Kuvio 7. Henkilöpäätökset uhrin sukupuolen mukaan, rikollisesta teosta epäilty alle 15-vuotias, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Vuoden 2011 lakimuutos lievien lähisuhdepahoinpitelyjen siirtämisestä virallisen syytteen alaiseksi vaikuttaa onnistuneen ainakin rikosten etenemisessä esitutkintaan, kun esitutkinta ei ole enää riippuvainen siitä, haluaako asianomistaja sitä vai ei. Lakimuutoksen jälkeen henkilöpäätösperusteen "Rikos vähäinen" (kuvio 4) ja tapauspäätöksen "Rikos vanhentunut" (kuvio 3) käyttö on kuitenkin lisääntynyt. Toisaalta lakimuutoksen jälkeen poliisille ilmoitettujen lievien pahoinpitelyjen lisäksi myös ilmoitettujen perusmuotoisten pahoinpitelyjen määrä kasvoi (taulukko 4). Esimerkiksi parisuhteessa tapahtuneiden perusmuotoisten pahoinpitelyjen määrä

kasvoi 48 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2011. Myös lievien pahoinpitelyjen määrä kasvoi lähes 50 prosenttia. Kaikessa poliisille ilmoitetussa väkivallassa ja perheväkivallassa perusmuotoisten pahoinpitelyjen määrä kasvoi 25 prosenttia. Onkin esitetty, että ennen lainmuutosta poliisit kirjasivat perusmuotoisen pahoinpitelyn tunnusmerkit täyttäviä tekoja lievinä, jotta syytteen nosto jää uhrin tehtäväksi ja tämä voi halutessaan jättää syytteen nostamatta (Fagerlund 2023, s. 54).

Taulukko 4. Poliisille ilmoitettujen pahoinpitelyjen ja lievien pahoinpitelyjen kaikkien uhrien lukumäärät uhrin ja tekijän suhteen mukaan 2009–2022

Pahoinpitely 21:5§

Vuosi	Parisuhdeväkivalta	Perheväkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset
2009	2 546	1 233	21 943
2010	2 630	1 479	22 056
2011	3 887	1 881	27 713
2012	3 811	2 261	26 244
2013	3 553	2 023	24 306
2014	3 246	1 838	22 062
2015	3 193	2 420	22 903
2016	3 279	2 389	22 876
2017	3 073	2 391	23 206
2018	3 173	2 596	23 400
2019	3 446	2 730	23 906
2020	3 551	2 488	23 397
2021	3 409	2 613	24 095
2022	3 725	2 759	27 290

Lievä pahoinpitely 21:7§

Vuosi	Parisuhdeväkivalta	Perheväkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset
2009	1 117	370	7 759
2010	1 341	447	9 399
2011	2 002	649	11 211
2012	1 938	645	10 865
2013	1 614	507	9 558
2014	1 533	478	9 167
2015	1 575	642	9 293
2016	1 613	641	9 155
2017	1 470	602	9 069
2018	1 487	616	8 841
2019	1 419	646	8 517
2020	1 460	662	8 228
2021	1 508	557	8 301
2022	1 682	607	9 060

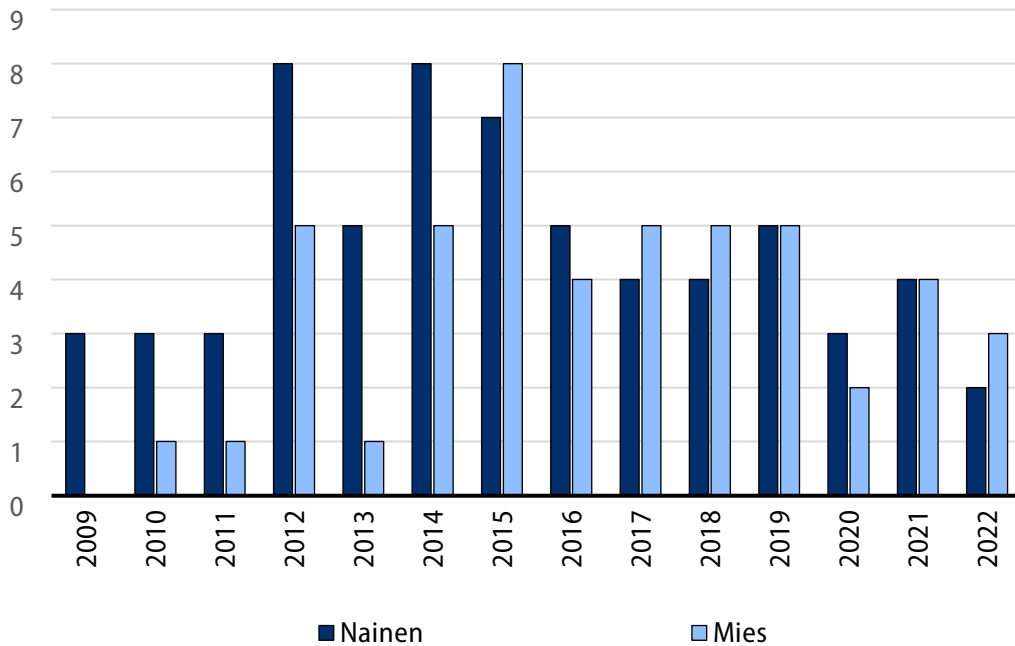
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

2.4 Aika tapahtumasta sen ilmoittamiseen

Rikosta ei välttämättä ilmoiteta poliisille heti tapahtumahetkellä. Vaikka pahoinpitelyissä ja henkirikosten yrityksissä tapahtumasta sen ilmoittamiseen kuluva ajan mediaani on 0 päivää, on keskimääräinen aika kuitenkin 84 päivää eli lähes kolme kuukautta. Esimerkiksi pidempään jatkuneet tekosarjat voivat nostaa ilmoittamisajan keskiarvoa: ensimmäistä tai vielä toistakaan pahoinpitelyä ei välttämättä ilmoiteta poliisille, mutta lopulta ilmoituskynnys ylittyy tai joku muu tekee ilmoituksen uhrin puolesta.

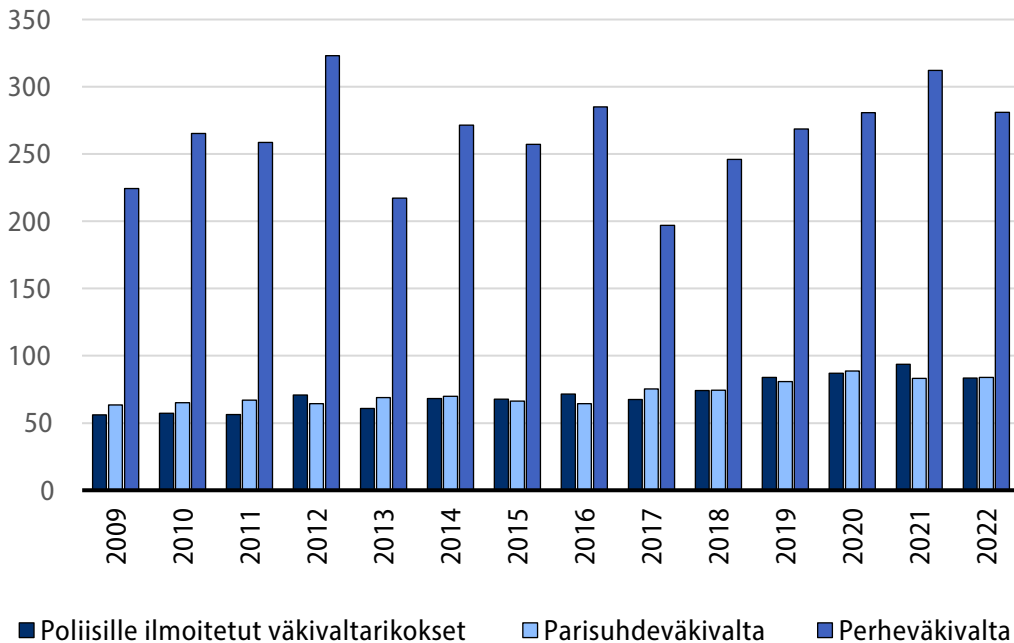
Myös parisuhdeväkivallan ilmoittamiseen kuluu mediaanina 0 päivää, mutta perheväkivallassa mediaanikesto oli naisuhreilla 2 päivää ja miesuhreilla 3 päivää vuonna 2022. Pisimmillään ilmoittamisajan mediaani oli 8 päivää: naisuhreilla vuosina 2012 ja 2014, ja miesuhreilla vuonna 2015 (kuvio 8.)

Kuvio 8. Päiviä perheväkivallasta sen ilmoittamiseen uhrin sukupuolen mukaan, mediaani

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Perheväkivallasta ilmoittamisen pidempi kesto näkyy myös keskiarvoissa. Vuonna 2022 naisuhreilla keskiarvokesto tapahtumasta ilmoittamiseen oli perheväkivallassa peräti 281 päivää (kuvio 9). Miesuhreilla ilmoittamisaikojen kehitys on samanlaista, mutta rikokset ilmoitetaan nopeammin: yleisesti 40 päivässä, parisuhdeväkivallassa 56 päivässä ja perheväkivallassa 204 päivässä (liitekuvio 7).

Kuvio 9. Päiväkeskiarvo väkivaltarikoksesta sen ilmoittamiseen, naisuhrit

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Naisuhrien kohdalla yleisesti ja parisuhdeväkivallassa rikoksesta sen ilmoittamiseen kuluneen ajan yläkvartiili, eli ylimmän neljänneksen alaraja, on vaihdellut 1 ja 4 päivän välillä. Perheväkivallassa yläkvartiili oli 128 päivää. Näin ollen kolme neljästä naisten kokemasta parisuhdeväkivaltatapauksesta ilmoitettiin poliisille alle neljän päivän kuluessa. Perheväkivallan osalta neljäsosa tapauksista ilmoitettiin vasta lähes 130 päivän jälkeen.

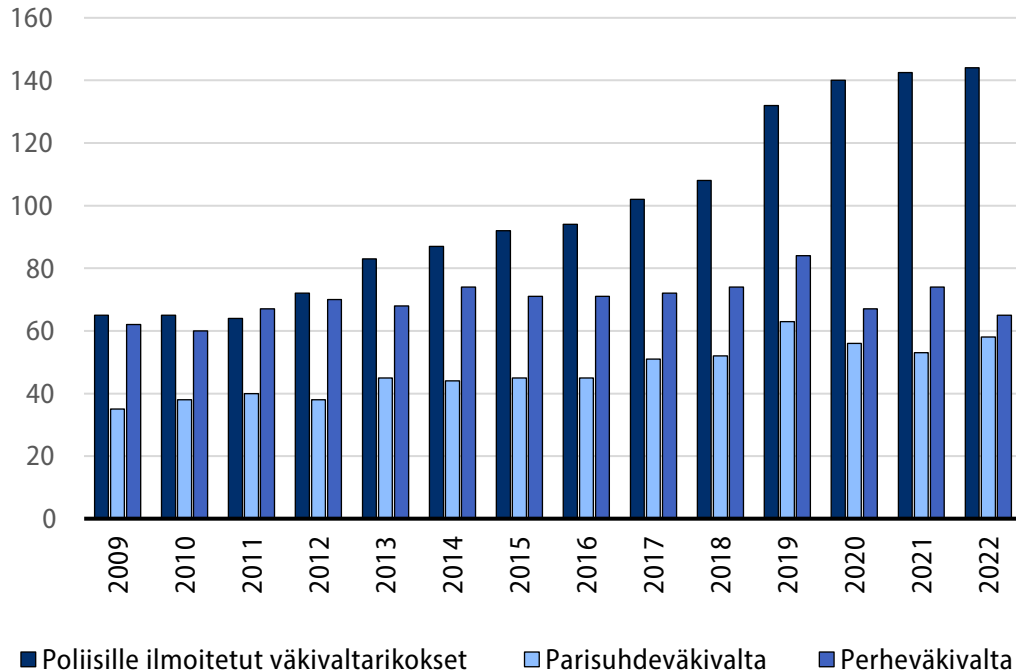
Vuonna 2022 naisille tehdyt lievät pahoinpitelyt ilmoitettiin poliisille keskimäärin 26 päivän kuluessa ja parisuhteessa tapahtuneet 19 päivän kuluessa. Perhesuhteessa tapahtuneiden lievien pahoinpitelyjen ilmoittamisessa kesti kuitenkin noin 100 päivää. Perusmuotoisissa pahoinpitelyissä ilmoittamiseen kului parisuhteessa keskimäärin 104 päivää ja perhesuhteessa 325 päivää. Perheväkivallan naisuhreista 66 prosenttia on alaikäisiä (taulukko 3), mikä saattaa selittää rikosilmoituksen viipymistä.

2.5 Asian käsittelyn kesto

Asian käsittelyn kesto on laskettu rikosilmoituksen tekemisestä tapauspäätöksen kuittauspäivään. Tilastokeskuksen aineistossa ei ole esitutinnan aloittamispäivämäärää kuvaavaa muuttujaa, joten esitutinnan kesto ei voida laskea kuten poliisi sen laskee. Näin ollen tässä yhteydessä käytetään termiä ”asian käsittelyn kesto”. Poliisi ei välttämättä aloita rikoksen esitutkintaa heti rikosilmoituksen saavuttua, jolloin asian käsittelyn kesto on pidempi kuin esitutinnan kesto. Vuosi tarkoittaa tässä yhteydessä rikoksen selvitysvuotta, ei välttämättä sen ilmoitusvuotta. Poliisin esitutinnan keston kasvusta on uutisoitunut muun muassa Yle (2022). Saman asian voi havaita myös Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastosta (Tilastokeskus 2022).

Asian käsittelyn kesto on pidentynyt poliisille ilmoitetuissa väkivaltarikoksissa sekä naisuhreilla että miesuhreilla verrattuna vuoteen 2009, mutta parisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa käsittelyn keston kasvu on ollut pienempää kuin yleisesti pahoinpitelyissä ja henkirikoksen yrityksissä. Naisuhreilla yleisesti ja perheväkivallassa asian käsittelyn keston mediaani oli vuonna 2009 hieman yli 60 päivää. Parisuhdeväkivallassa se oli 35 päivää (kuvio 10).

Kuten aiemmin todettiin, on rikosten esitutinnan kesto kasvanut viime vuosina. Tätä taustaa vasten on hyvä huomioida, että parisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa käsittelyn kesto ei ole juurikaan pidentynyt. Perheväkivallan parisuhdeväkivaltaa pidempi käsittelyn kesto voi osittain selittyä sillä, että lapseen kohdistuneen pahoinpitelyn tutkinnassa tehdään viranomaisyhteistyötä muun muassa sosiaaliviranomaisen kanssa (Barnahus 2023).

Kuvio 10. Asian käsittelyn keston mediaani, naisuhrit, päivää

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Miesuhreilla käsittelyn keston mediaani oli vuonna 2009 perheväkivallassa muutaman päivän naisuhreja pidempi ja perheväkivallassa muutaman päivän lyhyempi (liitekuvio 8). Yleisellä tasolla miesuhreilla asian käsittelyn kesto oli kuitenkin 75 päivää, mikä on 10 päivää pidempi kuin naisuhreilla.

Vuonna 2022 naisuhreilla kaikkien väkivalta-asioiden käsittelyn keston mediaani kasvoi 144 päivään. Parisuhdeväkivallan ja perheväkivallan osalta kasvu ei ole ollut näin voimakasta ja käsittelyn keston mediaani on jopa lyhentynyt muutaman viime vuoden aikana. Parisuhdeväkivallassa käsittelyn keston mediaani oli 58 päivää ja perheväkivallassa 65 päivää, joka on lähes sama kuin vuonna 2009 (kuvio 10.)

Miesuhrien kohdalla käsittelyn keston mediaani vuonna 2022 oli 147 päivää, mikä on 3 päivää pidempi kuin naisilla. Parisuhdeväkivallan osalta käsittelyn kesto oli 54 päivää, eli 4 päivää lyhyempi kuin parisuhdeväkivallan naisuhreilla. Perheväkivallan osalta asian käsittelyn kesto kesti miesuhreilla 68 päivää.

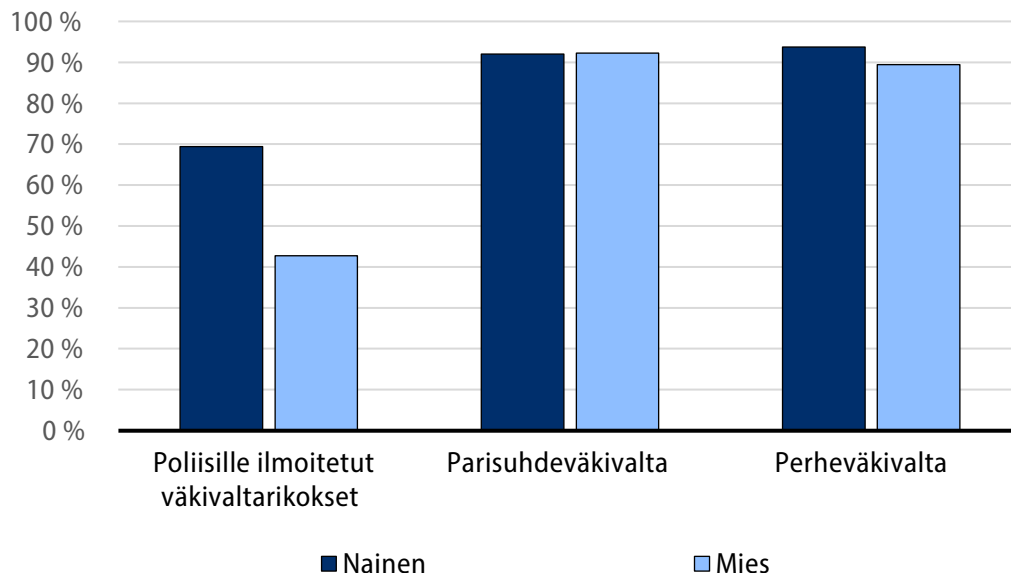
Parisuhde- ja perheväkivallaksi luokiteltujen tapausten käsittelyn kesto oli sekä nais- että miesuhreilla lyhyempi kuin yleisesti pahoinpitelyjen ja henkirikosten käsittelyn kesto. Viime vuosina ero on kasvanut merkittävästi.

Naisiin kohdistuneissa pahoinpitelyissä käsittelyajan mediaani oli 152 päivää vuonna 2022. Perheväkivallan osalta perusmuotoisten pahoinpitelyjen käsittelyn keston mediaani oli 78 päivää ja parisuhdeväkivallassa 58 päivää. Tärkeän pahoinpitelyn käsittelyajat olivat perheväkivallassa lyhyemmät kuin pahoinpitelyjen ja parisuhdeväkivallassa pidemmät kuin perusmuotoisten pahoinpitelyjen käsittelyajat (liitekuvio 9.).

2.6 Tapahtumapaikka

Poliisille ilmoitetusta parisuhdeväkivallasta sekä miehillä että naisilla noin 92 prosenttia tapahtuu yksityisissä tiloissa. Myös perheväkivallan tapahtumapaikka oli naisilla ja miehillä lähes yhtä usein koti: naisilla 94 prosenttia ja miehillä 89 prosenttia. Kaikista naisiin kohdistuneista poliisille ilmoitetuista pahoinpitelyistä ja henkirikoksen yrityksistä 69 prosenttia tapahtui yksityisissä tiloissa. Miehillä tämä osuus oli 43 prosenttia. Jakauma on pysynyt lähes samanlaisena koko tarkastelujakson eli vuosina 2009–2022 (kuvio 11.)

Kuvio 11. Yksityisessä asunnossa tai paikassa tapahtuneiden rikosten osuus uhrin sukupuolen mukaan, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

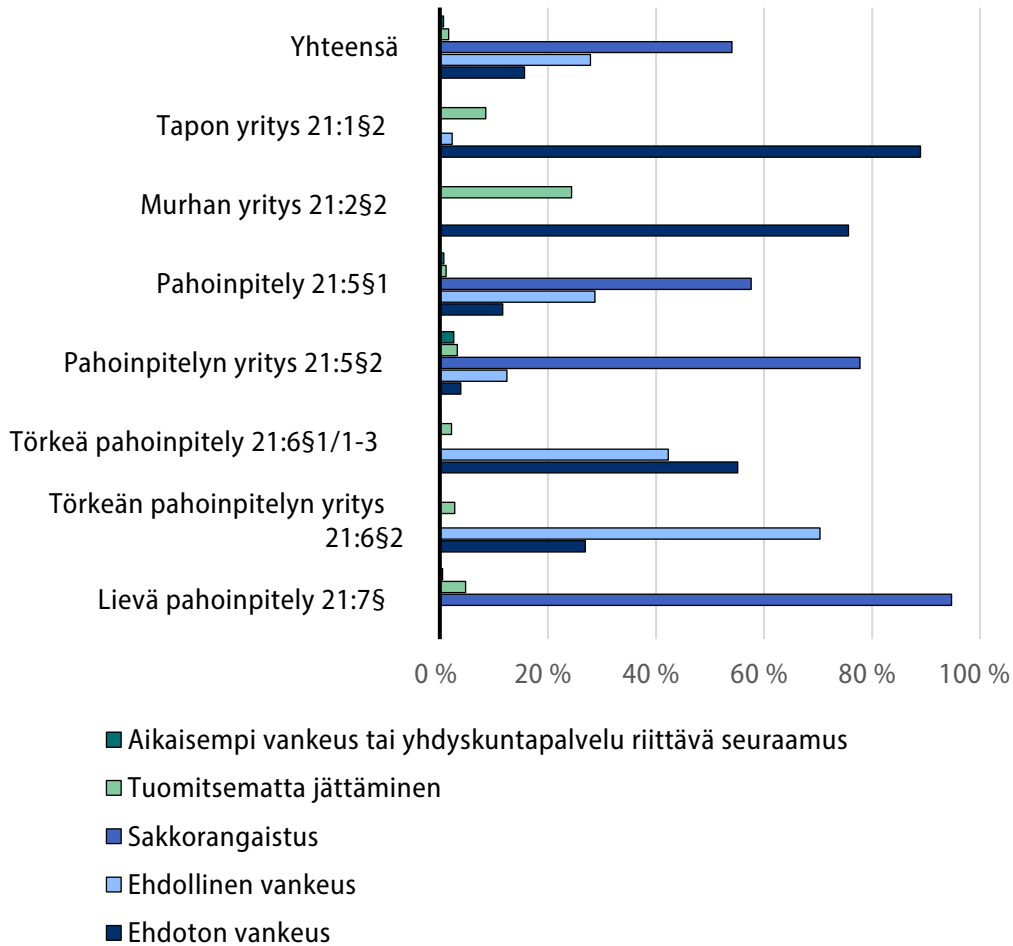
3 Väkivaltarikokset tuomioistuimissa

3.1 Tuomioiden yleisjakauma

Kuten johdannossa avattiin, tässä osiossa käsiteltävät tuomioiden uhr tiedot ovat vuosilta 2019–2022, joilta osin ne on ollut mahdollista yhdistää syyttäjän teonkuvaustekstin perusteella poliisiaineistoon ja edelleen tietoon rikoksen uhrista. Vastaavaa yhdistelyä ei ole tiittävästi tehty aiemmin. Väkivaltarikosten edetessä syyteharkintaan syyttäjä voi tehdä päätöksen syyttämättä jättämisestä tai esitutkinnan rajoittamisesta. Näitä syyttäjän tekemiä ratkaisuja ei ole saatavilla Tilastokeskuksen aineistoista. Aiemmin tietoja on julkaistu lakkautetussa Tilastokeskuksen syyttäjän ratkaisut -tilastossa.

Käräjäoikeuksissa tai hovioikeuksissa ensimmäisenä asteena käsiteltiin vuosina 2019–2022 yhteensä 27 200 rikosasiaa, joissa päärikoksena oli pahoinpitely tai henkirikoksen yritys. Näistä valtaosa, noin 23 000, koski perusmuotoista pahoinpitelyä (RL 21:5§1) (liitetaulukko 3). Seuraavaksi eniten käsiteltiin rikosasioita, joiden päärikoksena oli törkeä pahoinpitely (RL 21:6§1/1–3, n. 1 800 asiaa) ja lievä pahoinpitely (RL 21:7§, n. 1 400 asiaa). Yllä esitetyt luvut kuvaavat päärikossyytteiden määrää, eivät rikosten uhrien määrää. Päärikos on tuomion rangaistusasteikoltaan vakavin rikos.

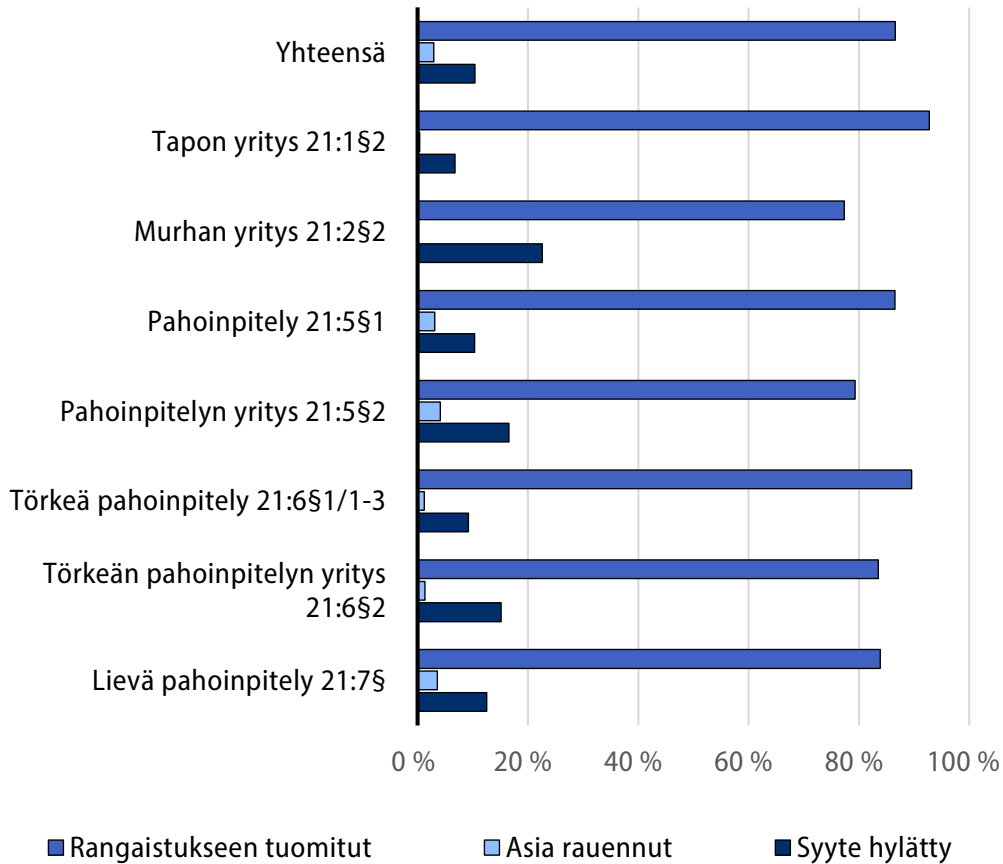
Tuomioon johtaneista perusmuotoisista pahoinpitelyistä päärikoksena 58 prosentissa seurauksena oli sakko, hieman alle kolmanneksessa ehdollinen vankeus ja 12 prosentissa ehdoton vankeus. Valtaosassa lievistä pahoinpitelyistä tuomittiin sakkoa. Törkeiden pahoinpitelyiden ja henkirikoksen yrityksen seurauksena oli useimmiten vankeutta, törkeissä pahoinpitelyissä ehdollista 42 prosentissa tuomioista. Henkirikosten yrityksissä oli muita rikosnimikkeitä korkeammat osuudet tuomitsematta jättämisessä, esimerkiksi vastaajan syyntakeettomuuden vuoksi (kuvio 12.)

Kuvio 12. Alemman oikeusasteen tuomiot rikoslajeittain 2019–2022, %

Lähde: Tilastokeskus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Näissä alemmassa oikeusasteessa käsitellyissä asioissa 87 prosenttia syytteistä johti rangaistukseen. Alin tuomioaste oli murhan yrityksillä, kun 77 prosenttia niiden päärikossyytteistä johti tuomioon. Myös pahoinpitelyn yrityksillä oli hieman alle 80 prosentin tuomioaste. Eniten syytteitä hylättiin murhan yrityksistä, 23 prosenttia, ja harvimminkin tapon yrityksestä, 7 prosenttia (kuviot 13.)

Kuvio 13. Alemman oikeusasteen ratkaisut rikoslajeittain 2019–2022, %

Lähde: Tilastokeskus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Poliisin käyttämä rikostutkintanimike voi vaihtua toiseksi oikeuskäsittelyn aikana. Yksi oikeuden käsittelemä asia päärikoksen mukaan tarkasteltuna voi sisältää useamman syytteen joko samasta tai lievemmästä rikoksesta. Esimerkiksi pahoinpitely (RL 21:5§1) oli päärikoksena 23 100 asiassa vuosien 2019–2022 aikana, mutta pahoinpitelysyytteitä käsiteltiin oikeudessa 33 400. Näin ollen yhtä pahoinpitelyn päärikossyytettä kohden oli noin 1,5 muuta syytettä pahoinpitelyrikoksesta (liitetaulukko 3).

Kaikkia tuomioaineiston tapauksia ei saatu yhdistettyä poliisin aineistoon. Toisaalta rikoksella voi olla useampi uhri ja tästä syystä uhreja on enemmän kuin päärikossyytteitä. Taulukossa 5 on vertailtu aineistojen tunnuslukuja. Tuomioistuimissa käsiteltiin kaikkiaan 27 200 päärikossyytettä, ja rikos- ja pakkokeinotilaston aineistoon

yhdistämällä saatiin yhteensä 29 600 rikoksen uhria koskenutta päärikossyytettä². Kaiken kaikkiaan rikosilmoitusaineistoon ei saatu yhdistettyä 1 300 teonkuvaustekstiä, mikä vastaa noin viittä prosenttia teonkuvausteksteistä.

Taulukko 5. Alioikeudessa vuosina 2019–2022 parisuhdeväkivaltarikosten, perheväkivaltarikosten ja kaikkien väkivaltarikosten uhrin sukupuolen mukaan sekä kaikkien päärikossyytteiden lukumäärä

Parisuhdeväkivalta

Uhrin sukupuoli	Oikeudessa tuomitut	Syyte hylätty	Asia rauennut	Oikeudessa käsitelty yhteensä
Yhteensä	3 818	396	92	4 306
Uhri nainen	3 178	239	60	3 477
Uhri mies	640	157	32	829

Perheväkivalta

Uhrin sukupuoli	Oikeudessa tuomitut	Syyte hylätty	Asia rauennut	Oikeudessa käsitelty yhteensä
Yhteensä	2 123	380	25	2 528
Uhri nainen	996	166	10	1 172
Uhri mies	1 127	214	15	1 356

² Yhdessä syytteessä voi olla useampi uhri, jolloin uhrien lukumäärä voi olla suurempi kuin varsinaisten päärikossyytteiden ja syytettyjen määrä.

Kaikki uhrit alioikeudessa käsitellyissä asioissa

Uhrin sukupuoli	Oikeudessa tuomitut	Syyte hylätty	Asia rauennut	Oikeudessa käsitellyt yhteensä
Yhteensä	25 733	2 982	870	29 585
Uhri nainen	10 089	997	276	11 362
Uhri mies	15 644	1 985	594	18 223
Tuomioistuimessa käsitellyt päärikossyyteet (Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset-tilasto)*	23 545	2 835	804	27 184

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

*Kuvaa päärikostuomioiden määrää, kun muut luvut kuvaavat uhrien lukumääriä tuomiossa

Naisuhrien oikeudessa vuosina 2019–2022 käsitellyistä päärikossyytteistä 31 prosenttia oli parisuhdeväkivaltaa ja 10 prosenttia perheväkivaltaa. Rikosilmoitusten perusteella naisten kohtaamasta väkivallasta parisuhdeväkivaltaa oli 30 prosenttia ja perheväkivaltaa 10 prosenttia. Miesuhreilla parisuhdeväkivallan osuus oikeudessa käsitellyistä väkivaltatapauksista oli 5 prosenttia ja perheväkivallan osuus 8 prosenttia. Myös nämä osuudet ovat lähes samat kuin rikosilmoitusaineistossa.

Rikos- ja pakkokeinotilaston parisuhde- ja perhesuhdepäätelyt perustuvat rekisteritietoihin ja etenkin seurustelusuhteet jäävät tästä tilastosta puuttumaan. Rikos- ja pakkokeinotilaston perusteella syyttäjän teonkuvausteksteihin yhdistyi runsaat 3 000 parisuhdeväkivaltatapausta, joista 81 prosentissa uhri oli nainen. Perheväkivaltatapausta yhdistyi vajaat 1 300, joista 47 prosentissa uhri oli nainen (taulukko 6).

Pelkkien syyttäjän teonkuvaustekstien perusteella, johdannossa kuvattujen hakusanojen avulla, löytyi 1 300 parisuhdeväkivaltatapausta ja lähes saman verran perheväkivaltatapausta.

Taulukko 6. Aineiston muodostuminen rikos- ja pakkokeinotilaston ja teonkuvaustekstien perusteella

Luokka	Rikos- ja pakkokeinotilaston perusteella yhdistetyt	Teonkuvaustekstistä päätellyt	Yhteensä
Parisuhdeväkivalta	3 019	1 287	4 306
Parisuhdeväkivalta, uhri nainen	2 455	1 022	3 477
Parisuhdeväkivalta, uhri mies	564	265	829
Perheväkivalta	1 262	1 266	2 528
Perheväkivalta, uhri nainen	592	580	1 172
Perheväkivalta, uhri mies	670	686	1 356

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto.

3.2 Rikosilmoitusten eteneminen tuomioistuimeen

Naisten kokemasta parisuhdeväkivallasta noin 18 prosenttia käsitellään tuomioistuimessa rikosilmoituksen jättämisestä seuraavana vuonna (taulukko 7). Siitä, mikä osuus kaikista parisuhdeväkivaltaa koskevista rikosilmoituksista päättyy tuomioistuinkäsittelyyn, on vaikea antaa tarkkaa lukua. Tähän vaikuttavat muun muassa se, kuinka kauan oikeuden ratkaisua odotetaan sekä miten samaa tekijää koskevista yksittäisistä rikosilmoituksista tehdään isompia kokonaisuuksia.

Taulukossa 7 on esitetty oikeuteen edenneiden naisuhrien rikosilmoitusten määriä sekä osuus, joka on edennyt oikeuteen rikoksen ilmoitusvuoden ja tuomioistuimen ratkaisuvuoden mukaan. Rikosten etenemiseen tuomioistuimeen vaikuttaa muun muassa poliisin selvittämien rikosten osuus. Poliisi ei kaikissa tapauksissa saa rikosta selvitettyä, etenkin jos tekijä ei ole rikosilmoitusta tehdessä tiedossa. Esimerkiksi lievien pahoinpitelyjen selvitysprosentti on viime vuosina ollut alle 60. Perusmuotoisista pahoinpitelyistä on selvitetty alle 70 prosenttia ja törkeistä pahoinpitelyistä noin 80 prosenttia. Henkirikosten yritysten selvitysprosentti on ollut yli 80. Syyttäjä voi myös tehdä päätöksen syyttämättä jättämisestä tai esitutinnan rajoittamisesta.

Vuonna 2019 poliisi kirjasi 4 000 rikosilmoitusta pahoinpitelystä tai henkirikoksen yrityksestä, jossa parisuhdeväkivallan uhri oli nainen. Näistä 9 prosenttia ratkaistiin oikeudessa heti vuonna 2019 ja 17 prosenttia vuonna 2020. Kaikkiaan vuonna 2019 tehdyistä ilmoituksista 39 prosenttia oli ratkaistu oikeudessa vuoden 2022 loppuun mennessä.

Taulukon 7 perusteella voi olettaa, että viisi vuotta rikoksen ilmoittamisen jälkeen oikeudessa ratkaistaan enää alle prosentti ilmoitusvuoden rikoksista. Näin ollen voi olettaa, että vuoden 2019 luku ei juurikaan enää kasva ja vuoden 2020 luku kasvaa korkeintaan muutamalla prosenttiyksiköllä. Tämän perusteella voisi arvioida, että noin 40 prosenttia naisten tekemistä parisuhdeväkivaltailmoituksista päättyy tuomioistuimeen asti. Kuten todettu, tähän vaikuttaa mm. se, tehdäänkö toistuvaa väkivaltaa kokeneen useista rikosilmoituksista yksi isompi syytekokonaisuus.

Perheväkivallan osalta tuomioistuimeen päättyy noin 30 prosenttia rikosilmoituksista ja kaikista poliisille ilmoitetuista väkivaltarikoksista, joissa uhri oli nainen, tuomioistuimeen näyttää päättyvän noin 40 prosenttia rikosilmoituksista (taulukko 7).

Miesuhreilla parisuhdeväkivallasta ja perheväkivallasta noin kolmannes näyttäisi päättyvän oikeuteen (liitetaulukko 4). Parisuhdeväkivallan osalta osuus on noin 10 prosenttiyksikköä alempi kuin naisilla ja perheväkivallan osalta suurin piirtein sama. Naisuhrien vuonna 2019 tekemistä rikosilmoituksista 35 prosenttia oli käsitelty tuomioistuimissa vuoden 2022 loppuun mennessä. Miesuhreilla tämä osuus oli 32 prosenttia.

Taulukko 7. Oikeuteen edenneiden rikosilmoitusten lukumäärä ja osuus rikosilmoituksista ilmoitusvuoden, tuomioistuimen ratkaisuvuoden ja uhrin ja syytetyn suhteen mukaan, kaikki syytteet, uhri nainen.

Parisuhdeväkivalta

Ilmoitus- vuosi	Ilmoitettujen rikosten määrä	2019	2020	2021	2022	2019–2022 yhteensä
2016	4 074	1%	0%	0%	0%	1%
2017	3 810	6%	1%	0%	0%	7%
2018	3 884	18%	5%	3%	1%	27%
2019	4 021	9%	17%	11%	2%	39%
2020	4 048	-	7%	18%	10%	34%
2021	3 934	-	-	6%	17%	23%
2022	4 279	-	-	-	6%	6%

Perheväkivalta

Ilmoitus- vuosi	Ilmoitettujen rikosten määrä	2019	2020	2021	2022	2019–2022 yhteensä
2016	1 461	3%	1%	1%	0%	4%
2017	1 377	10%	5%	1%	0%	16%
2018	1 498	14%	10%	8%	1%	33%
2019	1 593	4%	9%	10%	5%	28%
2020	1 501	-	2%	11%	11%	23%
2021	1 591	-	-	3%	8%	11%
2022	1 666	-	-	-	2%	2%

Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset

Ilmoitus- vuosi	Ilmoitettujen rikosten määrä	2019	2020	2021	2022	2019–2022 yhteensä
2016	13 476	2%	0%	0%	0%	3%
2017	13 598	9%	2%	1%	0%	12%
2018	13 770	16%	8%	5%	1%	31%
2019	13 990	5%	14%	12%	5%	35%
2020	13 968	-	4%	13%	11%	28%
2021	14 614	-	-	4%	13%	17%
2022	16 083	-	-	-	3%	3%

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

3.3 Uhrien sukupuolijakauma tuomioissa

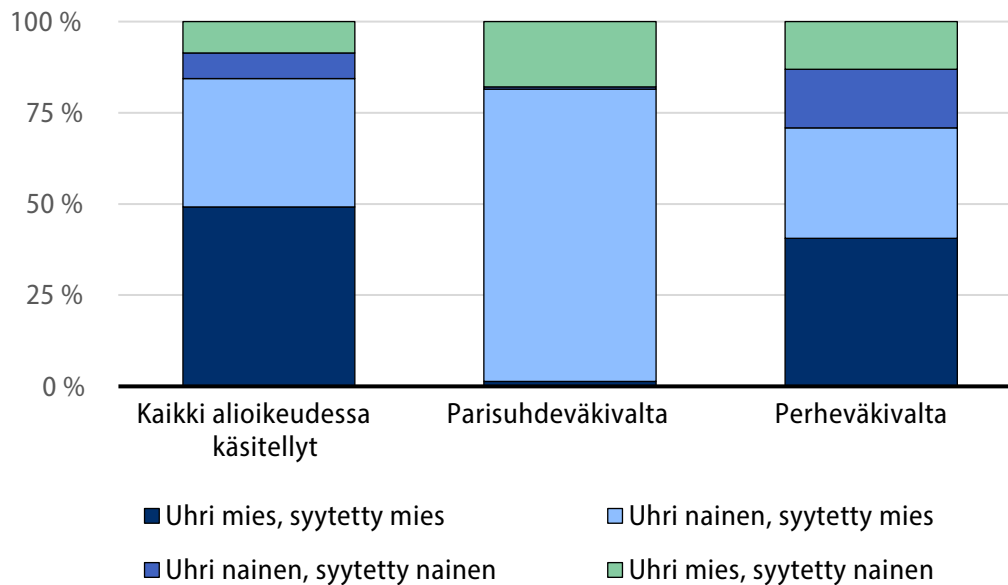
Tuomioistuimissa vuosina 2019–2022 käsitellyissä päärikossyytteissä parisuhdeväkivallan osalta 80 prosenttia koski tapauksia, joissa uhri oli nainen ja syytetty mies. Rikos- ja pakkokeinotilaston rikosilmoitustiedoilla laskettuna osuus on lähes sama, vaihdellen hieman vuoden mukaan. Saman sukupuolen välisiä tekoja oli hyvin vähän: naisuhri-naissyytetty tapauksia oli alle prosentti ja miesuhri-mies-syytetty tapauksia hieman yli prosentti. Voidaankin todeta, että tuomioistuimessa käsitellyissä parisuhdeväkivaltatapauksissa uhri on lähes aina eri sukupuolta kuin syytetty ja runsaat 80 prosenttia uhreista on naisia (kuvio 14 ja liitetaulukko 5).

Perheväkivallassa sekä syytettyjen että uhrien sukupuolijakauma oli erilainen kuin parisuhdeväkivallassa: 46 prosenttia uhreista ja 30 prosenttia syytetyistä oli naisia. Myös nämä osuudet ovat lähes samat kuin rikos- ja pakkokeinotilaston rikosilmoituksista lasketut. Päärikossyytteitä, joissa uhri oli nainen ja syytetty mies, oli 30 prosenttia ja päärikossyytteitä, joissa uhri ja syytetty olivat naisia, oli 16 prosenttia.

Kaikkien väkivaltarikosten vuosien 2019–2022 päärikossyytteiden uhrien sukupuolijakauma poikkeaa merkittävästi parisuhdeväkivallan sukupuolijakaumasta, mutta ei huomattavan paljon perheväkivallan vastaavasta (kuvio 14). Kaikissa päärikossyytteissä uhreista 42 prosenttia oli naisia, kun parisuhdeväkivallassa 81 prosenttia ja perheväkivallassa 46 prosenttia oli naisia.

Kaikissa väkivaltatapauksissa syytetyistä 84 prosenttia oli miehiä. Parisuhdeväkivallassa puolestaan 71 ja perheväkivallassa 81 prosenttia syytetyistä oli miehiä.

Kuvio 14. Uhrin ja syytetyn sukupuolijakauma päärikosyytteissä, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

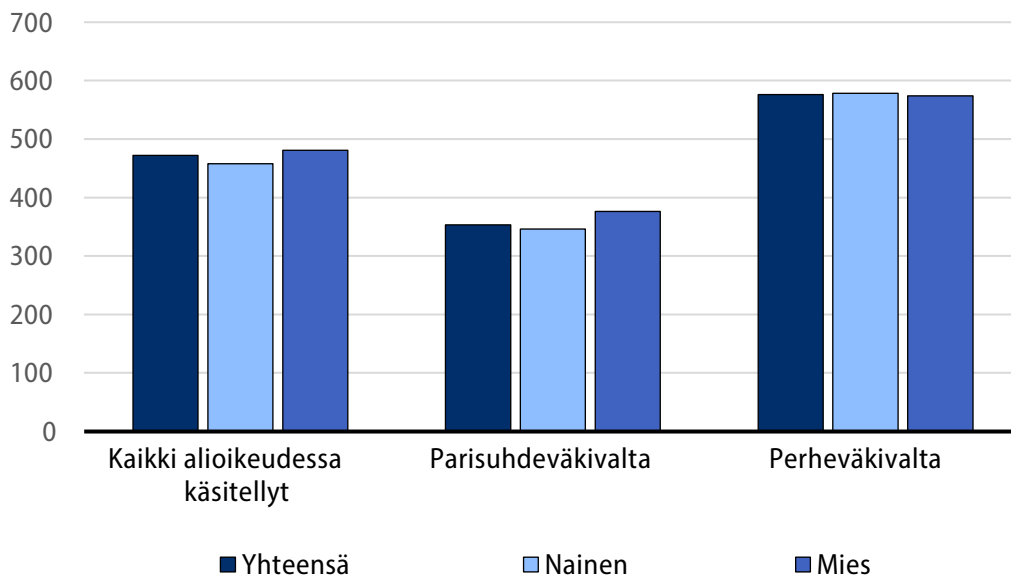
3.4 Aika tuomioon

Rikoksen ilmoittamisesta oikeuden vuosina 2019–2022 antamaan päätökseen kului naisuhrien parisuhdeväkivaltatapauksissa mediaanina 346 päivää ja perheväkivallassa 579 päivää. Miesten kokemien parisuhdeväkivaltatapausten käsittely kesti 20 päivää pidempään ja perheväkivallan käsittely 5 päivää vähemmän kuin naisilla. Miesuhreilla parisuhdeväkivaltatapausten oikeuden ratkaisuun kuluneiden päivien mediaani oli 114 päivää lyhyempi kuin perheväkivallassa. Naisuhreilla vastaava ero oli 124 päivää (kuvio 15.)

Naisuhreilla rikosilmoituksesta oikeuden ratkaisuun kului parisuhdeväkivallassa 112 päivää vähemmän kuin kaikissa väkivaltatapauksissa. Asian käsittely poliisilla kesti vuonna 2022 puolestaan 86 päivää vähemmän parisuhdeväkivallassa kuin yleisesti väkivallassa. Voikin hyvin olettaa, että käräjäoikeuksissa havaittu käsittelyajan ero parisuhdeväkivallan ja yleisen väkivallan välillä johtuu pitkälti tästä poliisin nopeammasta käsittelystä.

Poliisi käsittelee parisuhdeväkivaltatapaukset selvästi nopeammin kuin väkivaltatapaukset yleisesti (ks. kuvio 10 ja liitekuvio 8), eikä perheväkivaltatapausten käsittelyn keston mediaani ole kuin muutaman päivän parisuhdeväkivaltaa pidempi. Silti perheväkivaltatapauksissa rikoksesta oikeuden ratkaisuun kuluva aika on pisin. Tässä voi olla takana esimerkiksi lastensuojelutoimia, joiden takia oikeuden ratkaisun saaminen pitkittyy.

Kuvio 15. Mediaaniaika rikoksen ilmoittamisesta tuomioon päär rikoksissa uhrin sukupuolen mukaan, päivää

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Käräjäoikeuksissa, joissa käsiteltiin vuosina 2019–2022 vähintään 10 parisuhdeväkivaltatapausta, pisin mediaanikäsitelyaika oli Helsingin käräjäoikeudessa, 594 päivää, kun yleinen mediaani oli 353 päivää. Toiseksi pisin käsitelyaika oli Espoon käräjäoikeudessa, 525 päivää (liitetaulukko 6.)

Vaikka parisuhdeväkivaltatapausten käsittely kesti Espoon käräjäoikeudessa koko maan mediaania kauemmin, perheväkivaltatapausten käsittely hoidettiin koko maan mediaania nopeammin, 474 päivässä, kun yleinen mediaani oli 574 päivää. Käräjäoikeuksia vertaillaessa on hyvä huomata, että osassa käräjäoikeuksia käsitellään todella vähän tietyn tyyppisiä rikoksia.

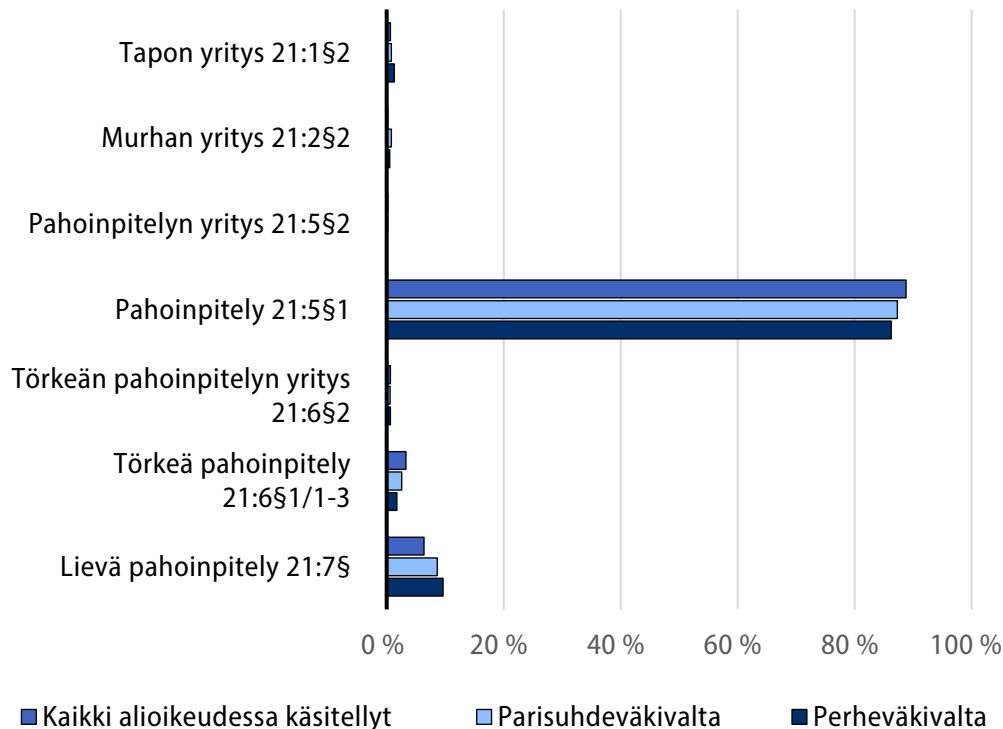
3.5 Rikosnimikkeiden osuudet

Alioikeudessa vuosina 2019–2022 annetuissa väkivaltarikostuomioissa sekä naisuhrien että miesuhrien tapauksissa suurin osa tuomion päärikoksista oli perusmuotoisia pahoinpitelyjä. Naisuhrien tapauksissa niiden osuus oli 89 prosenttia kaikissa asioissa, parisuhdeväkivallassa 87 prosenttia ja perheväkivallan osalta 86 prosenttia (kuvio 16.)

Miesuhrien kohdalla perusmuotoisten pahoinpitelyjen osuus oli hieman pienempi: hieman yli 80 prosenttia kaikessa väkivallassa ja perheväkivallassa, mutta parisuhdeväkivallassa osuus oli 69 prosenttia (liitekuvio 10). Lievien pahoinpitelyjen osuus oli sen sijaan 18 prosenttia miesten kohtaamassa parisuhdeväkivallassa, kun se perheväkivallassa oli 8 prosenttia ja yleisesti 4 prosenttia.

Naisuhreilla lievien pahoinpitelyjen osuus oli parisuhdeväkivallassa 9 prosenttia, perheväkivallassa 10 prosenttia ja yleisesti 6 prosenttia. Lievien pahoinpitelyjen osuus oli naisuhrien tapauksissa pienempi kuin miesuhrien tapauksissa vain parisuhdeväkivallassa.

Miesuhreilla törkeiden pahoinpitelyjen osuus oli yleisesti ja parisuhdeväkivallassa noin 9 prosenttia, mikä on selkeästi enemmän kuin naisuhreilla vastaavissa ryhmissä.

Kuvio 16. Päärikosten rikosnimikkeet, naisuhrit, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinoilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

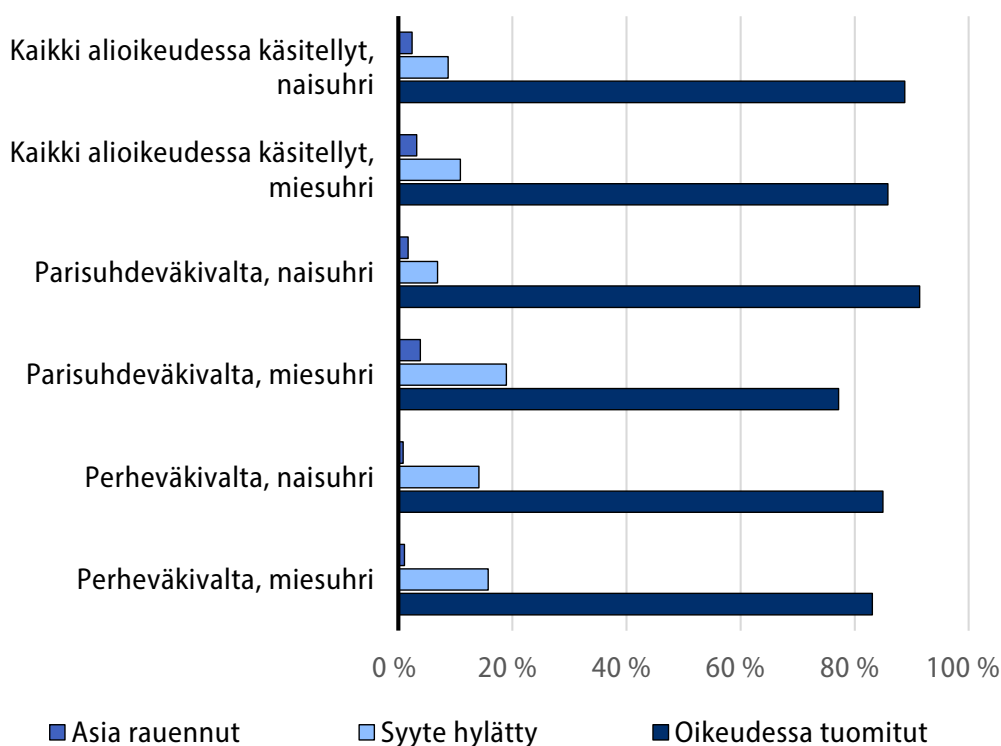
3.6 Oikeuden ratkaisut

Kaikista tuomioistuimen ratkaisun vuosina 2019–2022 saaneista päärikoksista naisuhreilla 89 prosenttia ja miesuhreilla 86 prosenttia johti tuomioon. Tuomioon johdaneiden päärikossyytteiden osuudessa selkein ero on parisuhdeväkivallassa, jossa naisuhrien tapausten syytteistä 91 prosenttia ja miesuhrien tapausten syytteistä 77 prosenttia johti tuomioon (kuvio 17.)

Vastaavasti miesuhrien parisuhdeväkivaltatapauksissa hylättyjen tai rauenneiden syytteiden osuus oli naisuhrien tapauksia korkeampi. Syyttäjän teonkuvaukset antavat viitteitä siitä, että osa naissyytetyjen ja miesuhrien tapauksista on sellaisia, jossa miessyytetty on ensin pahoinpidellyt puolisoaan, jolloin puoliso on puolustautunut. Osassa näistä tapauksista syyte on hylätty tai rauennut. Asian laajempi tutkiminen jää mahdollisten lisäselvitysten varaan. Yksi tällainen tilanne on kuvattu liitteenä olevassa esimerkissä 1 (sivu 71).

Perheväkivaltajutuissa ei ollut yhtä selkeää eroa tuomioasteessa nais- ja miesuhrien mukaan. Perheväkivallassa 85 prosenttia naisuhrien ja 83 prosenttia miesuhrien oikeuskäsittelyyn menneistä tapauksista johti tuomioon. Myös hylättyjen syytteiden osuudet olivat uhrin sukupuolen mukaan melko samanlaiset, naisuhreilla 14 prosenttia ja miesuhreilla 16 prosenttia (kuvio 17.)

Kuvio 17. Päärikossyytteen ratkaisujen osuus uhrin sukupuolen mukaan, %

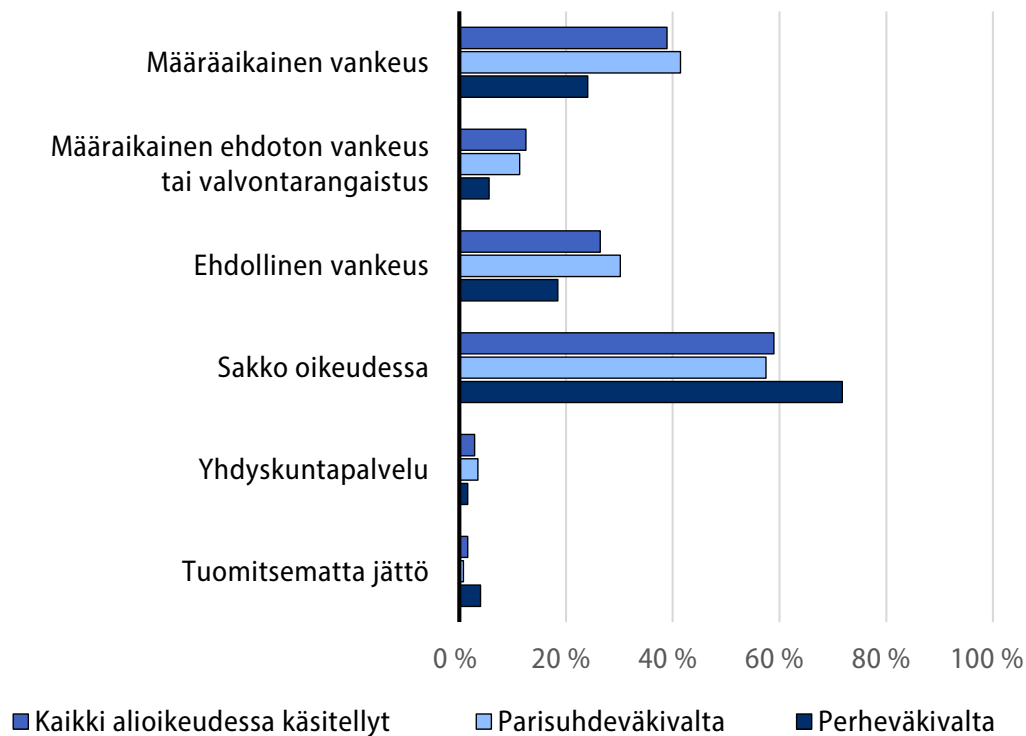
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Perheväkivaltaa koskevissa asioissa tuomioistuin päätyi usein sakkotuomioon: 72 prosentissa naisuhrien ja 74 prosentissa miesuhrien asioista annettiin seuraamukseksi sakko (kuvio 18 ja liitekuvio 11). Parisuhdeväkivallassa naisuhrien tapauksista 57 prosenttia ja miesuhrien tapauksista 62 prosenttia johti sakkotuomioon. Etenkin miesuhreilla sakkotuomioiden osuus poikkeaa kaikesta väkivallasta annettujen sakkotuomioiden osuudesta. Kaikista miesuhrien väkivaltajutuista 52 prosentissa ja naisuhrien jutuista 58 prosentissa annettiin sakkotuomio.

Miesten kokemassa parisuhdeväkivallassa lievien pahoinpitelyjen osuus oli hieman suurempi kuin naisilla, mikä selittää osaltaan sakkotuomioiden suurempaa osuutta.

Määräaikaisen vankeuden osuus seuraamuksena oli selkeästi pienin perheväkivallassa, eikä tässä ollut eroa nais- ja miesuhrien välillä. Perheväkivallassa sakko-tuomioiden osuus oli vastaavasti suurin. Myös tuomitsematta jättöjen osuus oli korkein perheväkivallassa. Näin siitä huolimatta, että rikosnimikkeiden jakauma ei juurikaan poikennut parisuhdeväkivallan vastaavasta etenkin naisuhreilla. Määräaikainen vankeus voi olla joko ehdotonta tai ehdollista vankeutta.

Kuvio 18. Alemman oikeusasteen tuomioita päärikoksen mukaan, naisuhrit, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinoilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

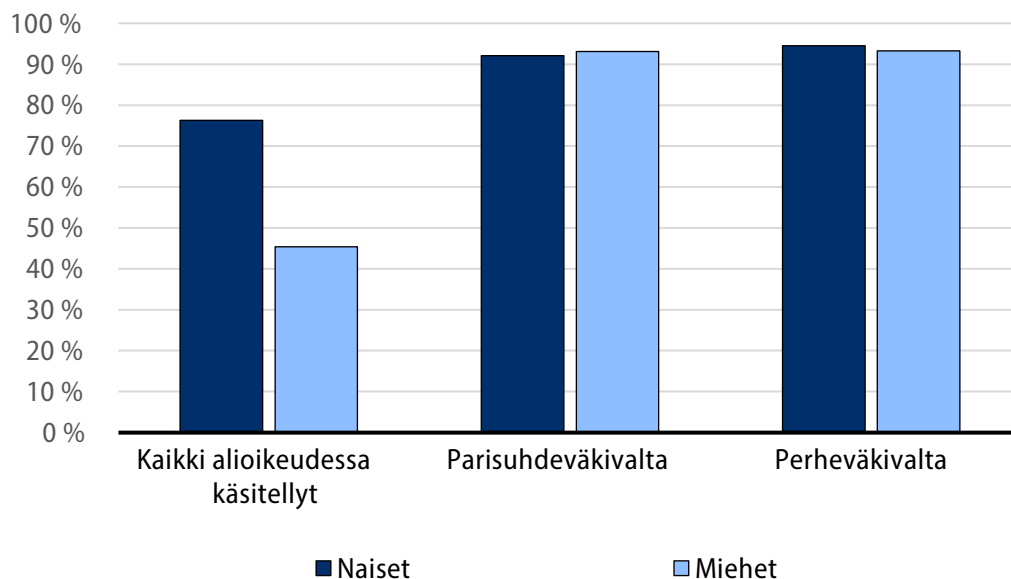
3.7 Päärikoksen tapahtumapaikka

Vuosien 2019–2022 tuomiotietojen perusteella (kuvio 19) yksityisasunnoissa tapahtuneiden rikosten osuus on hyvin samanlainen kuin rikosilmoitusaineistossa (kuvio 11). Parisuhdeväkivallasta naisuhreilla 92 ja miesuhreilla 93 prosenttia tapahtuu yksityisissä tiloissa. Rikosilmoitusten perusteella 92 prosentissa tapauksista tapahtumapaikka oli koti tai yksityinen asunto eikä tässä ollut eroa sukupuolten välillä.

Myös perheväkivallan tapahtumapaikka oli naisilla ja miehillä lähes yhtä usein koti: naisilla 95 ja miehillä 93 prosenttia. Rikosilmoitusten perusteella naisuhrien kohdalla tapahtumapaikka oli koti 94 ja miehillä 89 prosentilla.

Jos sen sijaan katsotaan pahoinpitelyrikoksia ja henkirikosten yrityksiä yleisesti, tapahtuu 76 prosenttia naisiin kohdistuneista ja 45 prosenttia miehiin kohdistuneista väkivaltarikoksista yksityisissä tiloissa. Rikosilmoitusten perusteella osuus oli naisilla 69 ja miehillä 43 prosenttia (kuvio 19.)

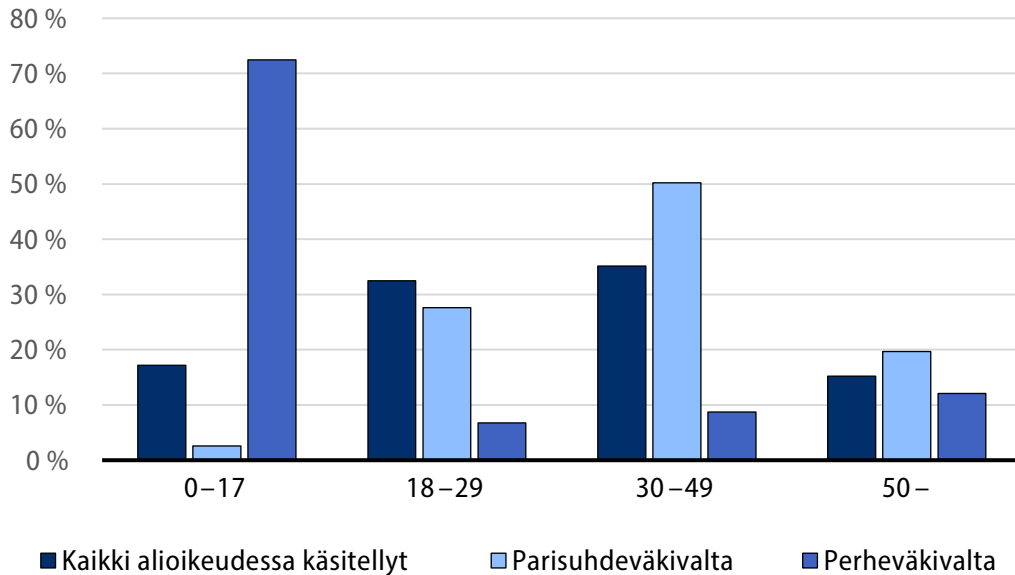
Kuvio 19. Yksityisessä asunnossa tai paikassa tapahtuneiden rikosten osuus uhrin sukupuolen mukaan (päärikossyytteet), %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

3.8 Uhrin ikä käräjäoikeuksien ratkaisussa

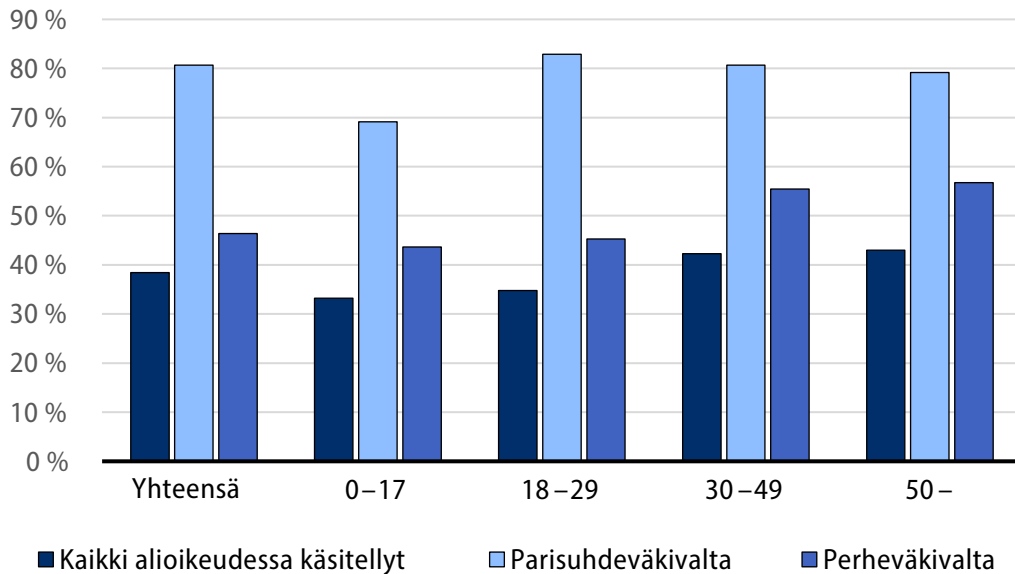
Tuomioistuimissa vuosina 2019–2022 käsitellyissä perheväkivaltaa koskeissa päärikossyytteissä 72 prosenttia uhreista oli alaikäisiä rikoksen tapahtumahetkellä (kuvio 20). Parisuhdeväkivallan uhreista puolet oli 30–49-vuotiaita ja toiseksi suurin ryhmä oli 18–29-vuotiaat. Kaikkiaan rikosten uhrien ikäjakauma on huomattavasti tasaisempi kuin parisuhde- tai perheväkivallan uhrien ikäjakauma.

Kuvio 20. Uhrien ikäjakauma päarikossyytteissä, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Tuomioistuimissa käsitellyissä parisuhdeväkivaltapauksissa naisuhrien osuus oli ikäluokittain tarkasteltuna pienin alle 18-vuotiaissa, 69 prosenttia (kuvio 21). Kaikkiaan alle 18-vuotiaita parisuhdeväkivallan naisuhreja koskevia tapauksia käsiteltiin tuomioistuimissa yhteensä 76. Alaikäisiä miesuhreja koskevia parisuhdeväkivaltapauksia käsiteltiin 34. Korkeimmillaan naisuhrien osuus oli 18–29-vuotiaiden ikäluokassa, jossa osuus oli 83 prosenttia.

Perheväkivallassa naisuhrien osuus oli korkein (56 prosenttia) yli 50-vuotiailla uhreilla. Mitä nuorempi perheväkivallan uhri on, sitä useammin tekijä on ollut uhrin vanhempi. Perheväkivallan uhreissa naiset ovat enemmistönä yli 30-vuotiaiden ikäryhmissä, mutta vähemmistönä tätä nuoremmissa ryhmissä.

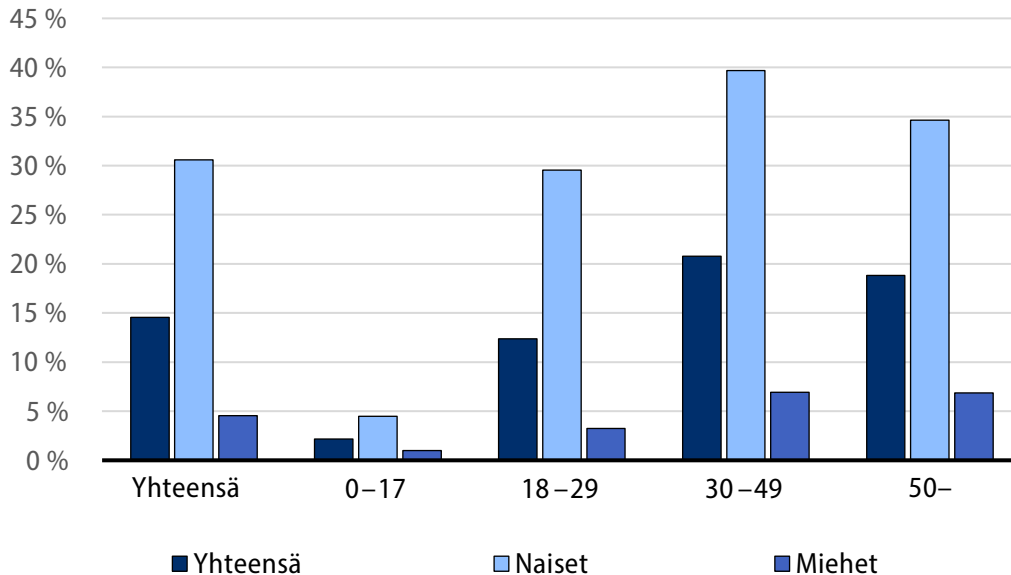
Kuvio 21. Naisuhrien osuus iän mukaan päärikosyytteissä, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset-tilasto

Tuomioistuimissa käsitellyissä asioissa parisuhdeväkivallan osuus on naisuhreilla kaikissa ikäluokissa korkeampi kuin miesuhreilla. Korkeimmillaan osuus on 30–49-vuotiailla naisilla (kuvio 22). Tässä ikäluokassa 40 prosenttia kaikista naisuhreja koskevista tuomioistuimissa käsitellyistä pahoinpitelyä tai henkirikoksen yritystä koskeneista päärikosyytteistä oli parisuhdeväkivaltaa.

Rikos ja pakkokeinotilaston rikosilmoitusten perusteella 30–49-vuotiailla pahoinpitelyn tai henkirikoksen yrityksen uhriksi joutuneilla naisilla parisuhdeväkivallan osuus oli 39 prosenttia. Miehillä parisuhdeväkivallan osuus oli 7 prosenttia sekä 30–49-vuotiailla että yli 50-vuotiailla.

Kuvio 22. Parisuhdeväkivallan osuus alemman oikeusasteen päärikosyytteissä asianomistajan iän ja uhrin sukupuolen mukaan, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

3.9 Aseen käyttö

Pahoinpitelyrikos voidaan tuomita törkeänä pahoinpitelynä, jos teossa käytetään aseita. Tilastokeskuksen aineistoissa ei ole tietoa rikoksen tekovälineistä helposti hyödynnettävässä rakenteisessa muodossa. Teonkuvausteksteissä tekovälineitä on kuvattu jossain määrin, kuten Tilastokeskuksessa tehdystä selvityksestä käy ilmi (Leppäniemi 2020). Analyysityötä jatkettiin myös vuonna 2021. Selvitystyössä löydettyjen tekovälineiden lista on erittäin laaja. Teonkuvauksissa oli lueteltu muun muassa seuraavia tekovälineitä: teräaseet, vasara, ampuma-aseet, mailat, metalliastalot, ilma-aseet, kaasusumutin, teleskooppipatukka ja nyrkkirauta. Vuoden 2020 selvityksessä oli huomioitu vain törkeät pahoinpitelyt tekojen yritysten jäädessä ulkopuolelle.

Tätä raporttia varten näitä aiempien selvitysten luokitteluja laajennettiin koskemaan kaikkia pahoinpitelyjä ja henkirikosten yrityksiä. Aiemmissä selvityksissä tehtyjä luokitteluja hyödynnettiin koneoppimismallin kouluttamisessa. Luokittelut kattavat vain törkeät pahoinpitelyt, mutta voidaan melko luotettavasti olettaa, että törkeiden pahoinpitelyjen kuvauksissa on lueteltu eri tekotapoja melko kattavasti.

Tekovälineiden luettelo on laaja ja yhdessä teossa on voitu käyttää useampaa välinettä sekä lisäksi nyrkkejä tai potkuja, joten koneoppimismalli koulutettiin tunnistamaan vain, onko teossa käytetty asetta vai ei.

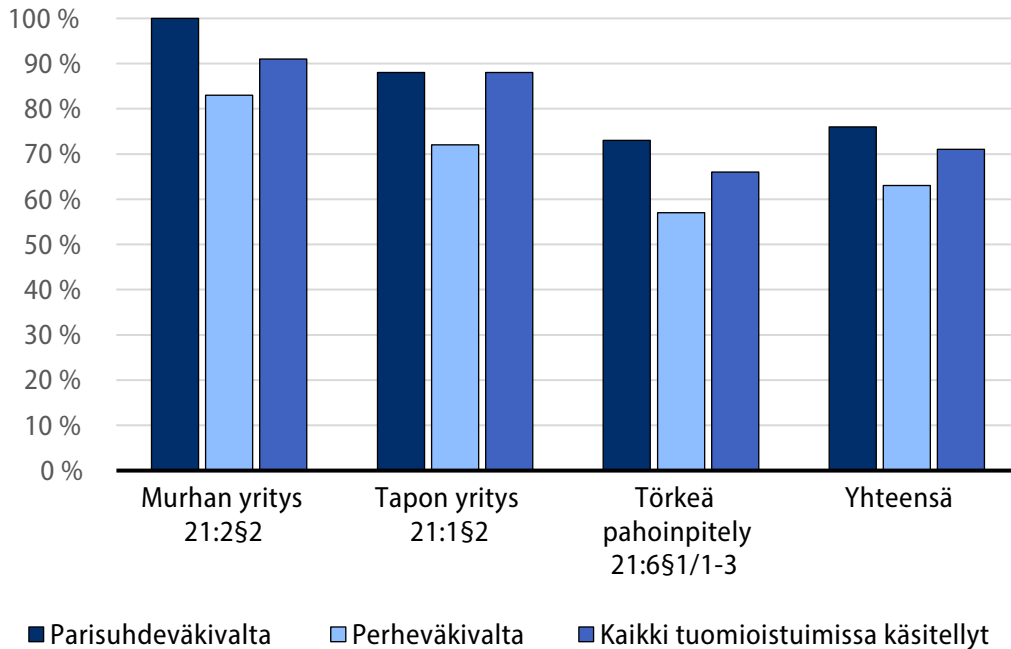
Aiemman selvityksen (Leppäniemi 2020) perusteella vuonna 2019 käräjäoikeudessa käsitellyistä törkeän pahoinpitelyn päärikossyytteistä 63,5 prosentissa oli käytetty teräasetta. Raportissa ei ole laskettu, kuinka suuri osuus oli tehty asetta käyttäen ja kuinka suuressa osuudessa oli käytetty pelkästään lyöntiä tai potkua tai kuristamista.

Pahoinpitely tai henkirikoksen yritys on voitu tehdä myös autolla yliajamalla tai ohjaamalla auto ulos tieltä tai toista autoa päin. Myös erilaiset tuhopoltot voivat olla väkivallan tekotapoja, mutta näitä ei ollut aiemmissa selvityksissä luokiteltu tekovälineiksi. Myöskään koneoppimismallissa näitä ei huomioitu. Koneoppimismalli toteutettiin vain suomenkielisille teonkuvausteksteille.

R-ohjelmistolla toteutetussa koneoppimismallissa hyödynnettiin satunnaismetsä (random forest) -algoritmia. Mallilla päästiin 84,3 prosentin tarkkuuteen siinä, onko teossa käytetty asetta vai ei. Mallin luottamusvälin alaraja oli 79,8 prosenttia ja yläraja 88,2 prosenttia.

Mallin mukaan 71 prosentissa henkirikoksen yrityksistä ja törkeistä pahoinpitelyistä käytettiin jotain asetta. Parisuhdeväkivallan kohdalla osuus oli 76 prosenttia ja perheväkivallan kohdalla 63 prosenttia (kuvio 23). Parvekkeelta alas työntämistä, asunnon syyttämistä tuleen tai autolla yliajoa ei ole tässä tulkittu aseeksi.

Nyt toteutetun koneoppimismallin mukaan 66 prosentissa törkeistä pahoinpitelyistä käytettiin jotain asetta, kun vuoden 2020 selvityksen perusteella 63,5 prosentissa oli käytetty teräasetta. Nyt toteutetun koneoppimismallin tulosta voidaan pitää melko luotettavana, joskin hieman matalana tuloksena.

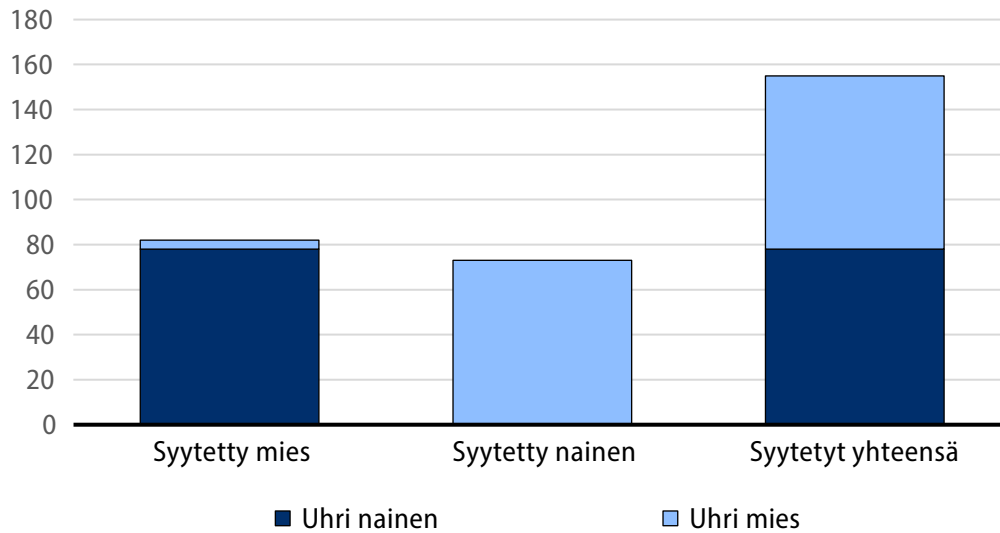
Kuvio 23. Aseen käyttö väkivallan yhteydessä, prosenttia päärikossyytteistä, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Tämän selvityksen koneoppimismallin mukaan parisuhdeväkivallassa naisuhreja vastaan oli käytetty asetta 78 tapauksessa ja näissä kaikissa tekijä oli mies (kuvio 24). Suhteellisesti tarkasteltuna 68 prosentissa naisiin kohdistuneista henkirikoksen yrityksistä tai törkeistä pahoinpitelyistä käytettiin jotain asetta (kuvio 25).

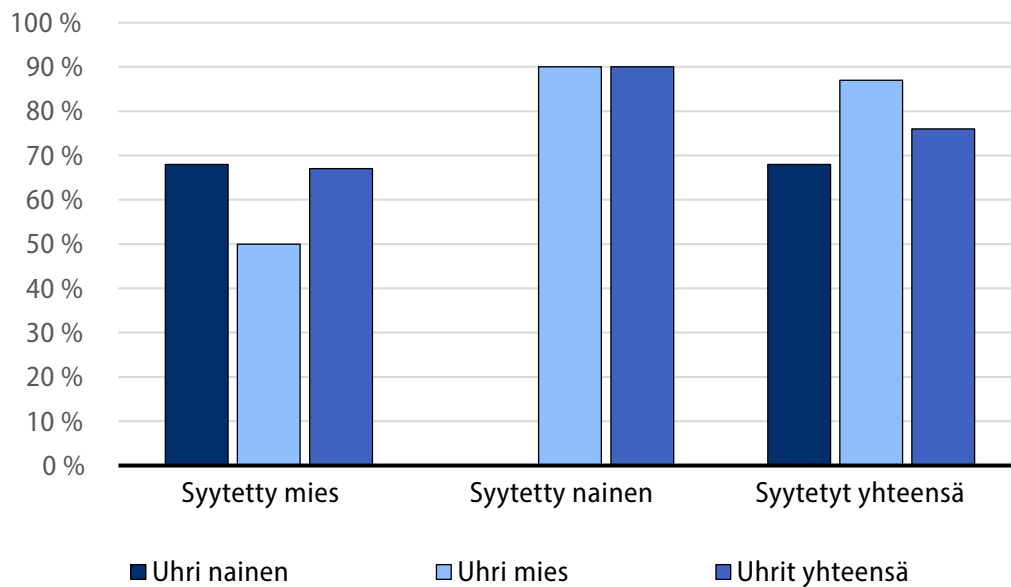
Miesuhreja kohtaan asetta oli käytetty parisuhdeväkivallassa 77 tapauksessa. Näistä 77 miehiin kohdistuneista teoista 73:ssa tekijä oli nainen (kuvio 24). Naisten tekemistä teoista ainakin 17 oli teonkuvaustekstien perusteella sellaisia, että väkivalta oli molemminpuolista. Teksteistä ei valitettavasti pysty päättelemään, kumpi väkivallan oli aloittanut. Liitteenä oleva esimerkkiteksti 2 (sivu 71) kuvaa tällaista tapausta. Miehiin kohdistuneista parisuhteessa tapahtuneista henkirikoksen yrityksistä ja törkeistä pahoinpitelyistä 87 prosentissa käytettiin asetta (kuvio 25).

Kuvio 24. Parisuhdeväkivalta, jossa käytetty asetta uhrin ja syytetyn sukupuolen mukaan, törkeä pahoinpitely ja henkirikoksen yritys, lukumäärä

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Kuvio 25. Osuus parisuhdeväkivallasta, jossa käytetty asetta uhrin ja syytetyn sukupuolen mukaan, törkeä pahoinpitely ja henkirikoksen yritys, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

4 Yhteenveto

Naisiin kohdistuvan väkivallan etenemisessä poliisilta syyttäjälle on tapahtunut muutoksia vuosien 2009 ja 2022 välillä. Ainakin osa muutoksista juontuu muutoksista lainsäädännössä, etenkin vuoden 2011 rikoslain uudistuksesta, jonka myötä lähisuhteessa tapahtuneet lievätkin pahoinpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Muun muassa poliisin tapauspäätösten perusteiden kirjaukset muuttuivat. Lakimuutoksen jälkeen ”Asianomistaja ei vaadi rangaistusta” ja ”Asianomistaja peruuttanut vaatimuksen” -kirjausten määrä väheni etenkin parisuhdeväkivallaksi tai perheväkivallaksi määritellyissä tapauksissa.

Toisaalta samaan aikaan kasvoi myös ”Rikos vähäinen” -henkilöpäätösperusteen käyttö. Tämän perusteen osuus kaikista päätöksistä on jatkanut kasvuaan myös myöhemmin vuosina. Myös ”Rikos vanhentunut” -tapauspäätöksen osuus on kasvanut viime vuosina etenkin perheväkivaltatapauksissa. Syyttäjälle ilmoitettujen tapauksien osuus on kuitenkin pysynyt suhteellisen vakaana etenkin parisuhdeväkivallassa, jossa vähintään 80 prosenttia jutuista ilmoitettiin syyttäjälle. Ennen lainmuutosta osuus oli 70 prosenttia tai alle.

Asian käsittelyn kesto poliisilla, eli aika rikosilmoituksen jättämisestä tutkinnan päättämiseen, on pidentynyt pahoinpitelyissä ja henkirikosten yrityksissä. Kasvu ei kuitenkaan ole ollut parisuhdeväkivallan osalta läheskään niin voimakasta kuin näissä rikoksissa ylipäätään.

Naisten kokemasta poliisille raportoidusta väkivallasta lähes 70 prosenttia tapahtui yksityisessä asunnossa tai muussa yksityisessä paikassa. Miesten kokemasta väkivallasta sen sijaan 43 prosenttia tapahtui yksityisasunnossa. Parisuhdeväkivallassa ja perheväkivallassa sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa: noin 90 prosenttia naisten ja miesten kokemasta parisuhde- ja perheväkivallasta tapahtui yksityisissä tiloissa. Osuudet pysyivät lähes samoina myös tuomioistuimiin edenneissä asioissa.

Nyt tehdyn selvityksen mukaan noin 40 prosenttia naisuhrien vuonna 2019 poliisille ilmoittamasta parisuhdeväkivallasta oli ratkaistu tuomioistuimessa vuoden 2022 loppuun mennessä. Naisuhrien vuonna 2019 ilmoittamasta perheväkivallasta noin 30 prosenttia ja kaikista naisuhrien ilmoittamasta väkivallasta vajaa 40 prosenttia oli ratkaistu tuomioistuimessa vuoden 2022 loppuun mennessä. Perheväkivallan

ja kaiken ilmoitetun väkivallan osalta miesuhreilla tuomioistuimissa käsiteltyjen tapausten osuus oli suurin piirtein sama kuin naisuhreilla, mutta parisuhdeväkivallassa osuus oli noin 10 prosenttiyksikköä matalampi kuin naisilla.

Oikeuden päätökseen saakka vuonna 2019–2022 edenneistä parisuhdeväkivaltaa koskevista päärikosyytteistä, joissa uhri oli nainen, hylättiin 7 prosenttia. Miesuhrien osalta syytteistä hylättiin 19 prosenttia. Parisuhdeväkivaltatilanteissa lähes aina kun uhri oli nainen, syytetty oli mies. Vastaavasti kun uhri oli mies, oli syytetty nainen. Päärikosyytteistä noin 80 prosenttia koski perusmuotoista pahoinpitelyä. Naisilla lievien pahoinpitelyjen ja törkeiden pahoinpitelyjen osuus oli pienempi kuin miehillä.

Parisuhdeväkivaltatapauksissa rikosilmoituksen jättämisestä käräjäoikeuden ratkaisuun kuluu noin vuosi. Mediaaniaika naisuhreilla oli 346 päivää ja miehillä 30 päivää pidempi eli 376 päivää. Kaikissa väkivaltajutuissa naisten ja miesten ero säilyy noin 30 päivässä, mutta käsittelyn kesto pitenee naisilla 458 ja miehillä 481 päivään. Perheväkivallan käsittelyn kestossa ei ole juurikaan eroa nais- ja miesuhrien välillä. Näiden tapauksien käsittely kestää kuitenkin huomattavasti muita tapauksia pidempään, vaikka poliisissa asian käsittelyn kesto ei juurikaan eroa parisuhdeväkivallan käsittelyn kestosta. Poliisilla aika asian ilmoittamisesta tutkinnan päättämiseen kestää parisuhdeväkivallassa huomattavasti vähemmän kuin väkivaltatapauksissa yli-päättään, joten tuomioistuimissa havaittu ero saattaa selittyä poliisin nopeammalla käsittelyllä.

Hieman yli 70 prosentissa perheväkivaltatapauksista oikeuskäsittelyssä tuomittiin sakkoa uhrin sukupuolesta riippumatta. Parisuhdeväkivallassa sakkotuomioiden osuus oli pienempi: naisuhreilla noin 57 ja miesuhreilla noin 62 prosenttia. Kokonaisuudessaan naisuhrien tapauksissa sakkotuomioiden osuus oli suurempi kuin miesuhreilla. Vastaavasti määräaikaisten vankeusrangaistusten osuus oli pienempi tapauksissa, joissa uhri oli nainen kuin tapauksissa, joissa uhri oli mies.

Naiset kohtaavat väkivaltaa ylipäättään enemmän miesten kuin naisten taholta, kun taas miehillä myös tekijä on useimmiten mies. Kaikessa naisiin kohdistuneessa väkivallassa joka viidennessä tapauksessa tekijä oli nainen, kun miesuhreilla 85 prosentissa tapauksista tekijä oli mies. Perheväkivallan uhreista 72 prosenttia oli alaikäisiä ja näistä 44 prosenttia tyttöjä.

Alemmasta oikeusasteesta vuosina 2019–2022 ratkaisun saaneissa väkivalta-
tapauksissa uhri oli nainen 38 prosentissa, kun taas parisuhdeväkivallassa naisuhrien osuus oli 81 prosenttia. Perheväkivallassa naisuhrien osuus oli 46 prosenttia.

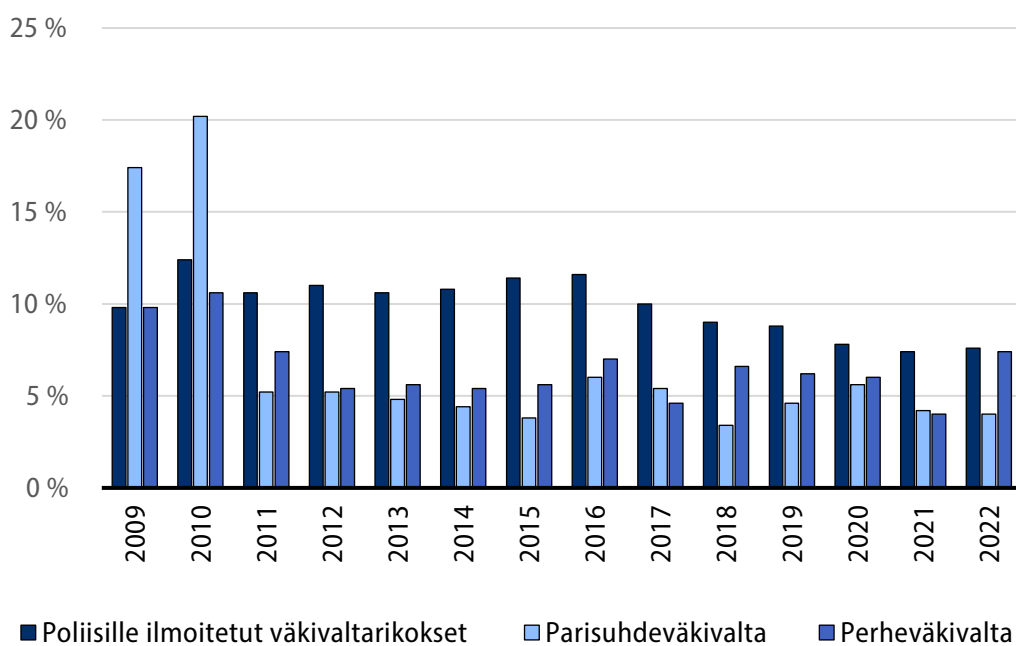
Etenkin perheväkivallassa uhrien sukupuolijakauma muuttuu iän myötä. Yli 30-vuotiaista perheväkivallan uhreista yli puolet oli naisia, kun alle 30-vuotiaista alle puolet oli naisia.

Tässä selvityksessä nousi esiin paljon tärkeää ja osin yllättävääkin tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Kaikkien seikkojen syvällisempi tarkastelu ja syiden selvittäminen vaatii vielä lisäselvityksiä.

Liite

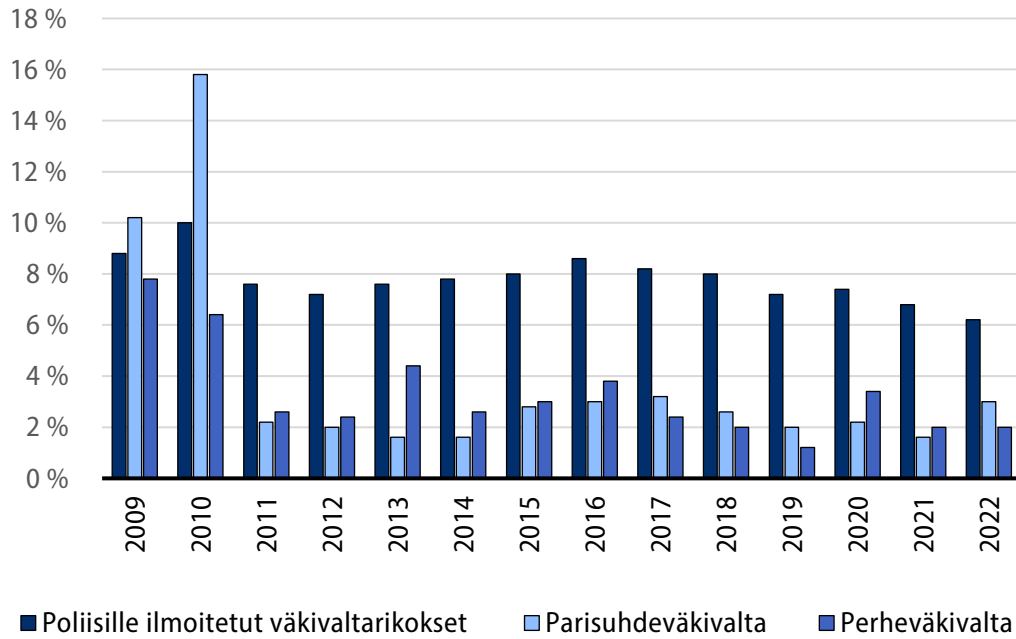
Liitekuviot

Liitekuvio 1. Tapauspäätökset, joissa asianomistaja ei vaadi rangaistusta, miesuhrit, %

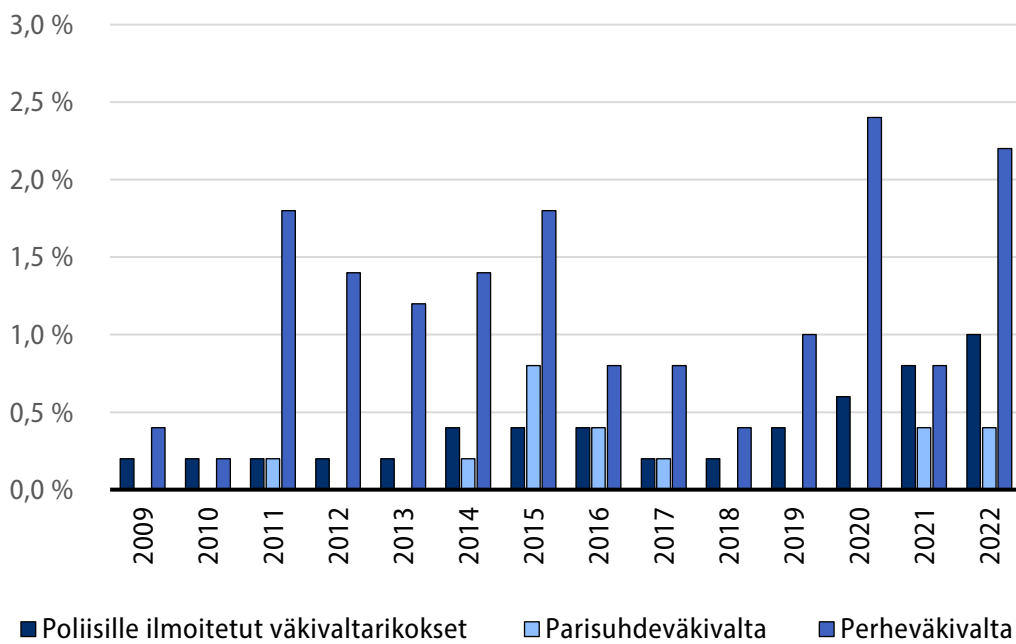
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 2. Tapauspäätökset, joissa asianomistaja peruuttanut vaatimukset, miesuhrit, %

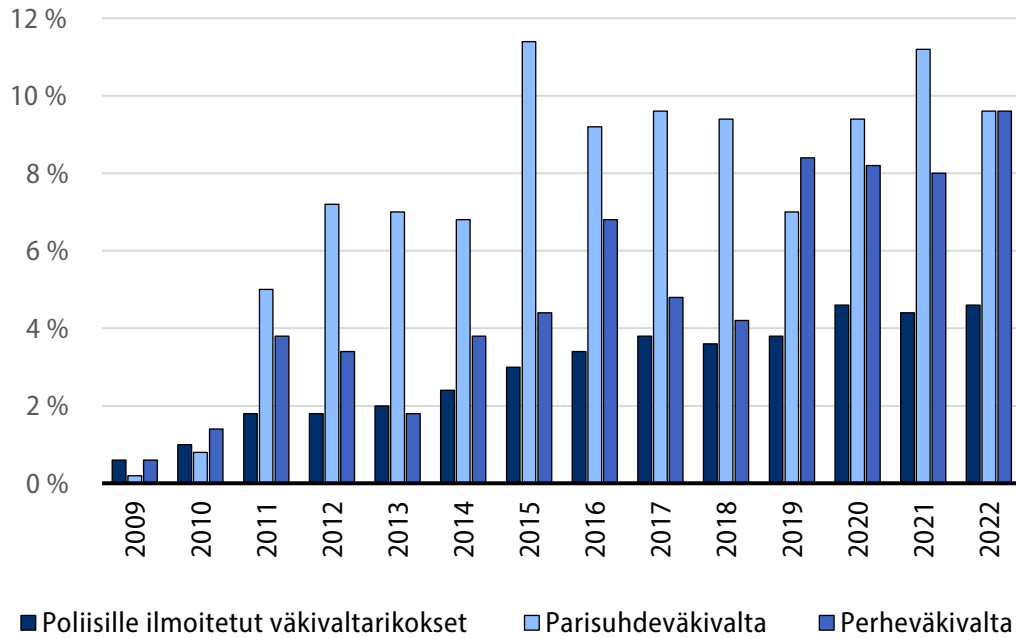
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 3. Tapauspäätökset, joissa rikos vanhentunut, miesuhrit, %

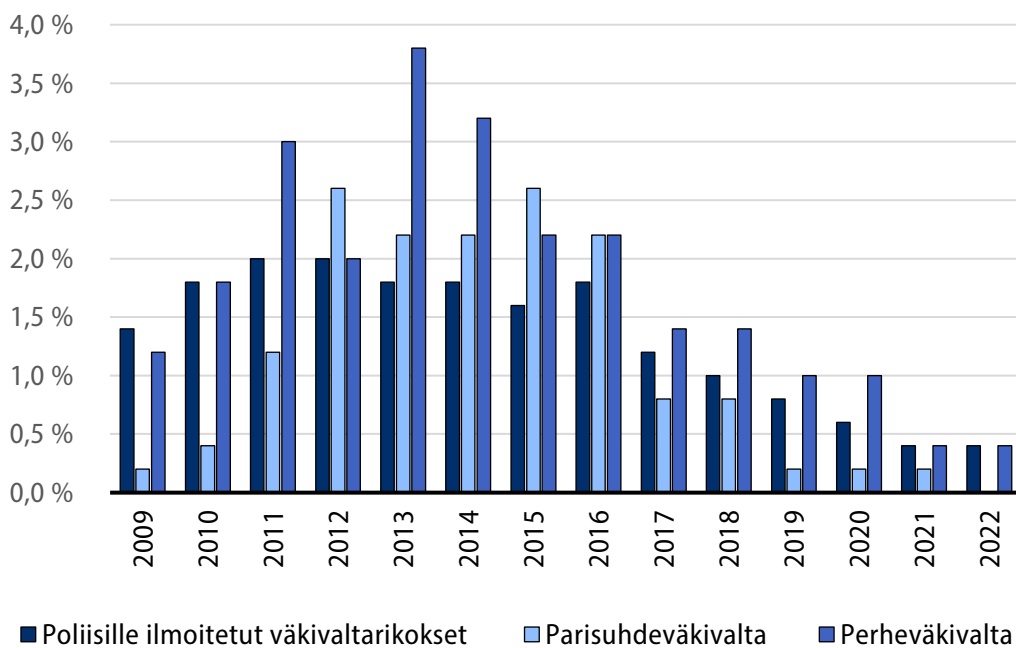
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 4. Henkilöpäätökset, joissa rikos vähäinen, miesuhrit, %

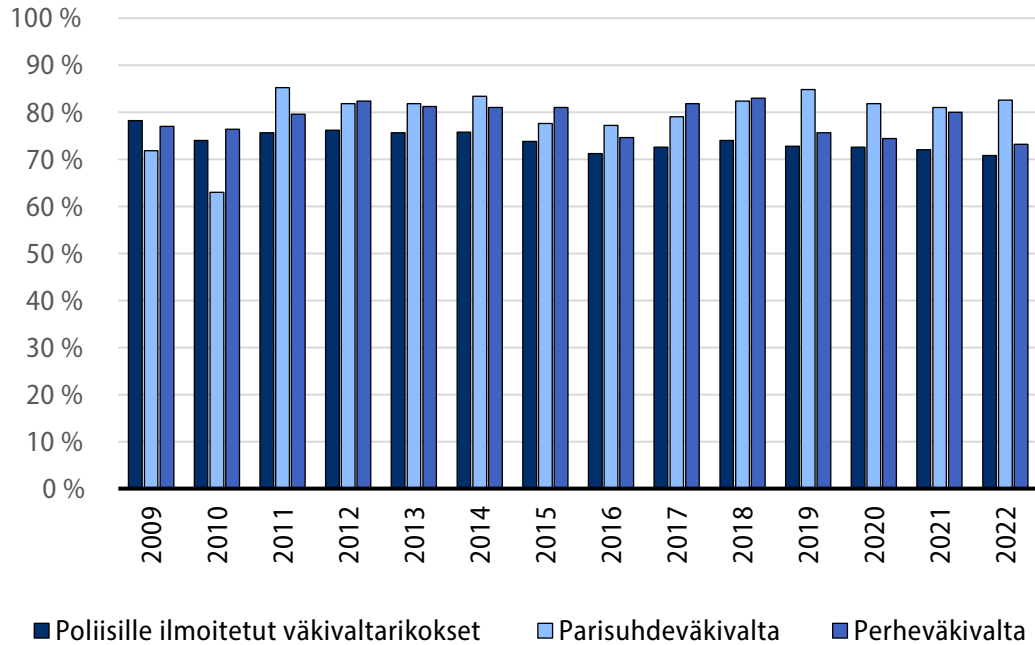
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 5. Henkilöpäätökset, joissa annettu sakko tai rangaistusvaatimus, miesuhrit, %

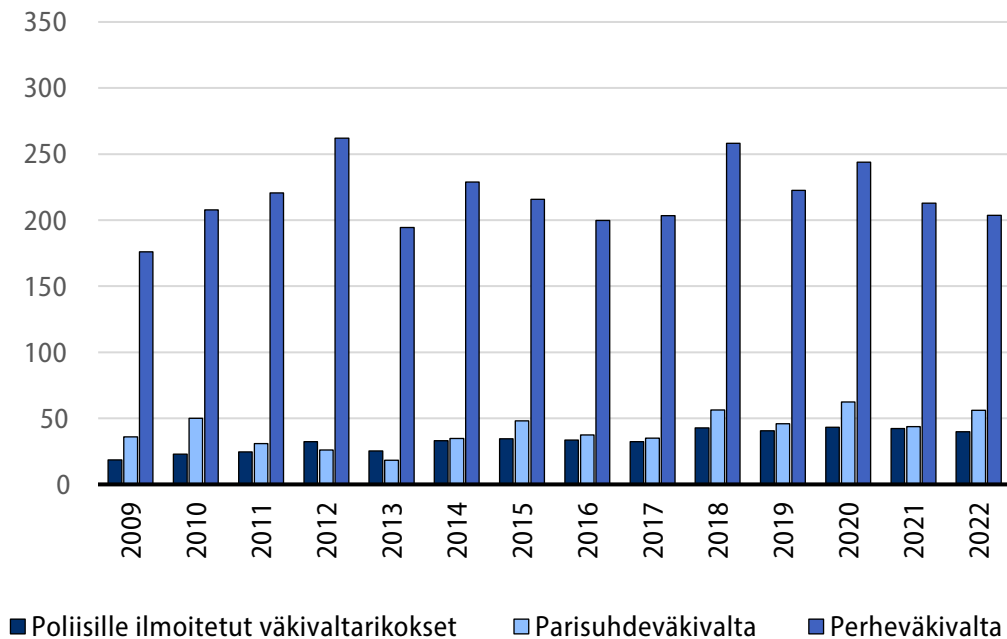
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 6. Henkilöpäätökset, jotka lähetetty syyttäjälle, miesuhrit, %

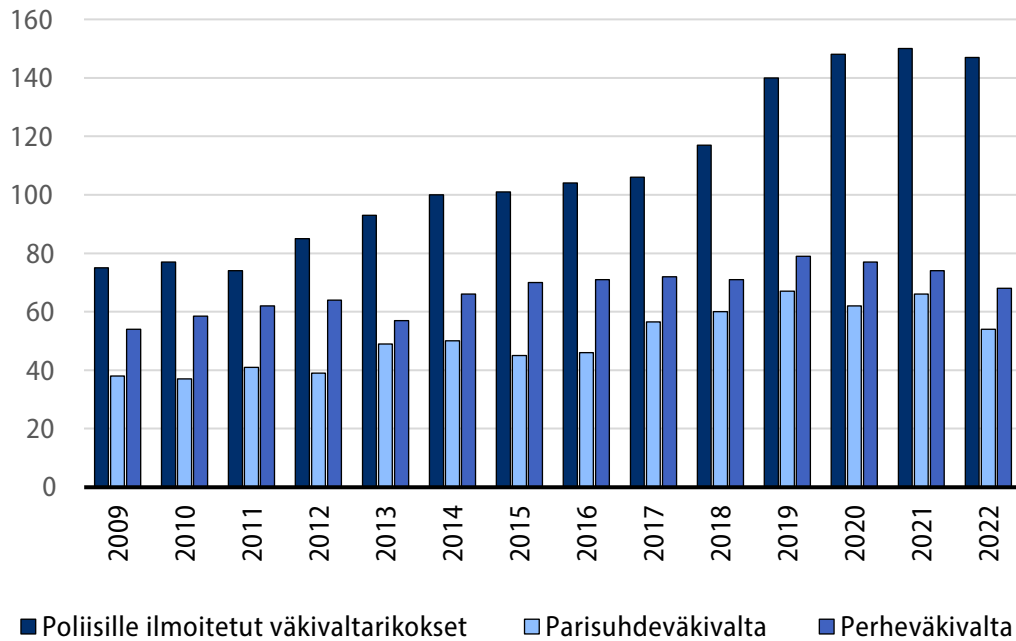
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 7. Päiväkeskiarvo perheväkivallasta sen ilmoittamiseen, miesuhrit

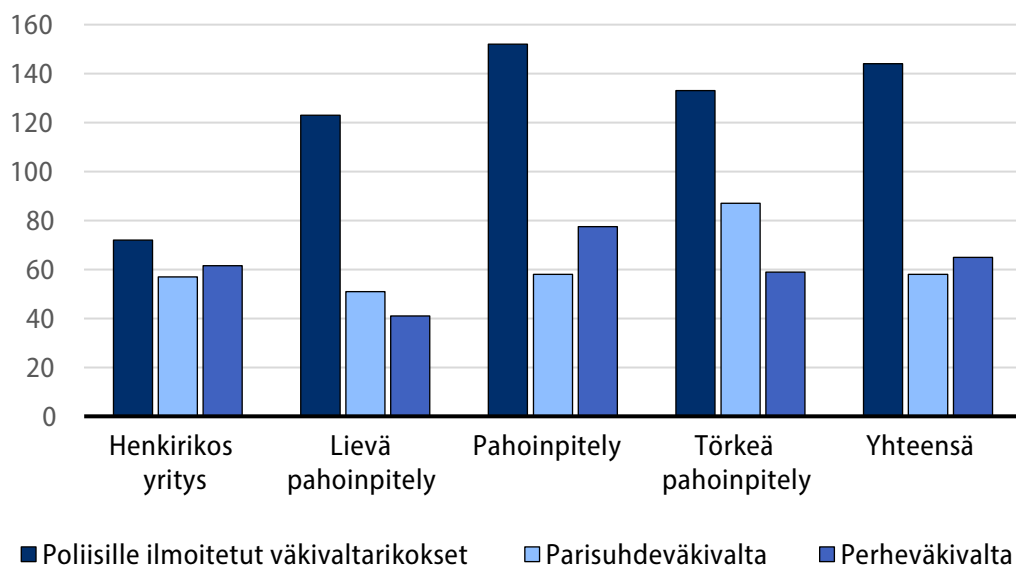
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 8. Asian käsittelyn keston mediaani, miesuhrit, päivää

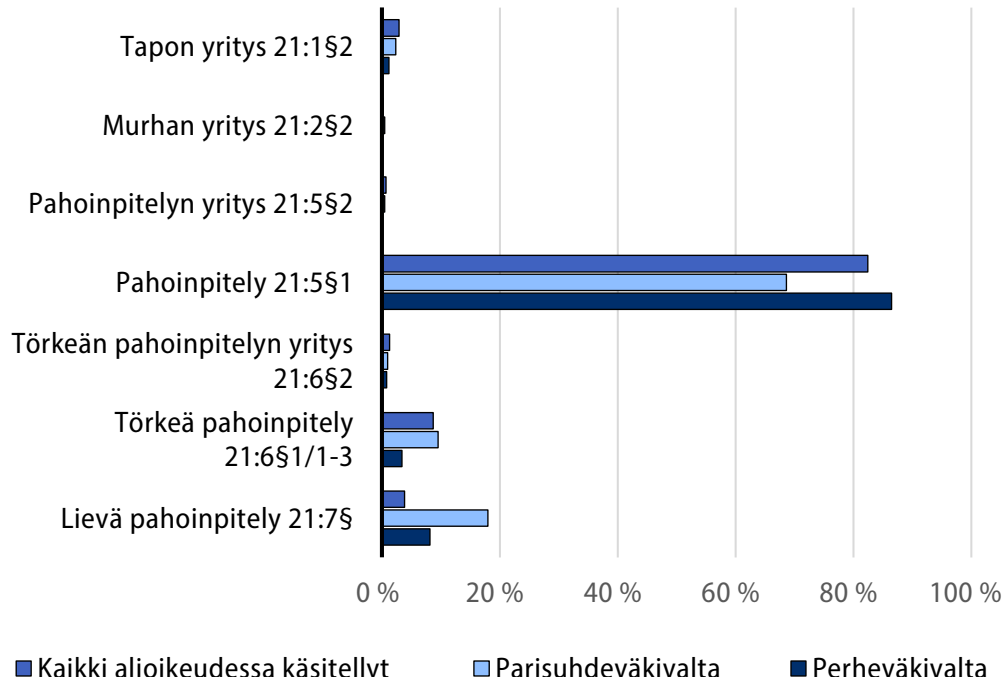
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 9. Asian käsittelyn keston mediaani vuonna 2022 selvitettyissä naisiin kohdistuneissa rikoksissa, päivää

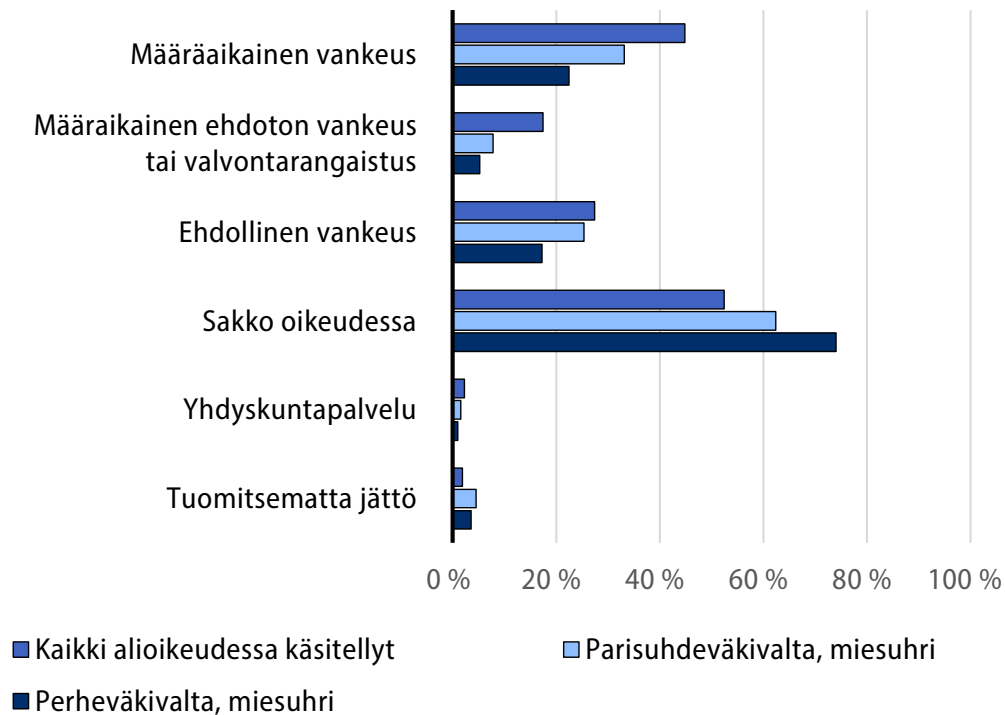
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitekuvio 10. Päärikosten rikosnimikkeet, miesuhrit, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Liitekuvio 11. Alemman oikeusasteen tuomiot päärikoksen mukaan, miesuhrit, %

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Pahoinpitelyjen ja henkirikosten yritysten miesuhrit ikäryhmän mukaan kaikessa väkivallassa, perheväkivallassa ja parisuhdeväkivallassa vuosina 2009–2022, lukumäärä ja %

Ikäluokka	Parisuhde	Perheväkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset	Parisuhde	Perheväkivalta	Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset
Yhteensä	14 318	22 102	283 172	100%	100%	100%
0–13	0	12 151	32 540	0%	55%	11%
14–17	10	2 086	24 706	0%	9%	9%
18–29	3 217	3 032	100 728	22%	14%	36%
30–39	4 332	1 271	51 375	30%	6%	18%
40–49	3 716	1 241	37 594	26%	6%	13%
50–59	2 173	1 213	23 678	15%	5%	8%
60–	870	1 108	12 551	6%	5%	4%

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Liitetaulukko 2. Oikeudessa käsitellyt rikokset vuosina 2019–2022, vuosikeskiarvo

Ratkaisu	Tapon yritys	Murhan yritys	Pahoin- pitely	Pahoinpitelyn yritys	Törkeä pahoinpitely	Törkeän pahoinpitelyn yritys	Lievä pahoinpitely	Yhteensä
Oikeudessa tuomitut	109	10	4 987	38	404	46	293	5 886
Tuomitsematta jättäminen	9	3	59	1	9	1	14	96
Syyte hylätty	8	3	596	8	42	8	44	709
Asia rauennut	1	0	180	2	6	1	13	201
Oikeudessa käsitellyt	117	13	5 763	48	451	55	349	6 796
Syyksi luettuja rikoksia oikeudessa	133	19	6 915	116	445	57	586	8 271
Hylättyjä syytteitä yhteensä	29	19	1 146	38	80	25	111	1 441
Rauenneita syytteitä yhteensä	1	12	301	5	10	4	28	348
Kaikkien syytteiden määrä	163	49	8 362	159	535	85	725	10 059

Lähde: Tilastokeskus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Liitetaulukko 3. Oikeudessa käsitellyt rikokset vuosina 2019–2022

Ratkaisu	Tapon yritys	Murhan yritys	Pahoin- pitely	Pahoinpitelyn yritys	Törkeä pahoinpitely	Törkeän pahoinpitelyn yritys	Lievä pahoinpitely	Yhteensä
Oikeudessa tuomitut	435	41	19 947	153	1 616	182	1 171	23 545
Tuomitsematta jättäminen	37	10	235	5	35	5	56	383
Syyte hylätty	32	12	2 384	32	167	33	175	2 835
Asia rauennut	2	0	719	8	22	3	50	804
Oikeudessa käsitellyt	469	53	23 050	193	1 805	218	1 396	27 184
Syyksi luettuja rikoksia oikeudessa	532	75	27 660	465	1 779	227	2 344	33 082
Hylättyjä syytteitä yhteensä	117	75	4 585	152	318	100	444	5 763
Rauenneita syytteitä yhteensä	2	47	1 203	18	41	14	113	1 391
Kaikkien syytteiden määrä	651	197	33 448	635	2 138	341	2 901	40 236

Lähde: Tilastokeskus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Liitetaulukko 4. Oikeuteen edenneiden rikosilmoitusten lukumäärä ja osuus rikosilmoituksista ilmoitusvuoden, tuomioistuimen ratkaisuvuoden ja uhrin ja syytetyn suhteen mukaan, kaikki syytteet, uhri mies

Parisuhdeväkivalta

Ilmoitus- vuosi	Poliisille ilmoitetut väki- valtarikokset	2019	2020	2021	2022	2019–2022 yhteensä
2016	1 049	1%	0%	0%	0%	1%
2017	924	6%	2%	0%	0%	8%
2018	1 015	13%	5%	3%	1%	23%
2019	1 064	6%	12%	7%	3%	27%
2020	1 175	-	4%	10%	6%	19%
2021	1 185	-	-	5%	11%	16%
2022	1 328	-	-	-	4%	4%

Perheväkivalta

Ilmoitus- vuosi	Poliisille ilmoitetut väki- valtarikokset	2019	2020	2021	2022	2019–2022 yhteensä
2016	1 701	2%	1%	0%	0%	3%
2017	1 744	10%	3%	1%	0%	14%
2018	1 815	14%	8%	6%	1%	29%
2019	1 915	4%	10%	10%	6%	29%
2020	1 770	-	2%	10%	8%	20%
2021	1 698	-	-	2%	8%	10%
2022	1 836	-	-	-	1%	1%

Poliisille ilmoitetut väkivaltarikokset

Ilmoitus- vuosi	Poliisille ilmoitetut väki- valtarikokset	2019	2020	2021	2022	2019–2022 yhteensä
2016	19 510	2%	1%	0%	0%	3%
2017	19 789	9%	2%	1%	0%	13%
2018	19 515	16%	8%	4%	1%	30%
2019	19 692	5%	12%	10%	5%	32%
2020	18 817	-	4%	13%	10%	28%
2021	19 046	-	-	4%	12%	17%
2022	21 710				4%	4%

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Liitetaulukko 5. Alioikeudessa käsitellyt henkirikoksen yrityksen ja pahoinpitelyn päärikossyytteet uhrin ja syytetyt sukupuolen mukaan

Uhrin ja syytetyn sukupuoli	Parisuhde- väkivalta	Perhe- väkivalta	Kaikki alioikeudessa käsitellyt
Uhri nainen, syytetty mies	3 450	764	15 101
Uhri nainen, syytetty nainen	27	408	2 997
Uhri mies, syytetty mies	57	1 026	21 067
Uhri mies, syytetty nainen	772	330	3 702
Yhteensä	4 306	2 528	42 867

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Liitetaulukko 6. Aika rikosilmoituksesta oikeuden ratkaisuun kärjääoikeuksittain**Tapausten lukumäärä**

Kärjääoikeus	Parisuhde- väkivalta	Perheväkivalta	Kaikki alioikeudessa käsitellyt
Espoon	49	32	284
Helsingin	503	215	4 012
Hyvinkään	4	2	38
Kanta-Hämeen	91	57	747
Pohjois-Karjalan	96	54	729
Keski-Suomen	294	214	2 014
Kainuun	63	26	459
Keski-Pohjanmaan	3	6	22
Kymenlaakson	49	60	719
Pohjois-Savon	194	112	1 406
Päijät-Hämeen	126	58	924
Lapin	178	90	1 054
Etelä-Karjalan	60	42	448
Etelä-Savon	125	74	816
Oulun	266	257	2 073
Satakunnan	221	90	1 257
Itä-Uudenmaan	285	117	1 898
Länsi-Uudenmaan	344	287	2 008
Etelä-Pohjanmaan	172	71	1 313
Pirkanmaan	620	387	3 761
Varsinais-Suomen	402	140	2 256
Tuusulan	2	6	68
Pohjanmaan	115	91	1 167
Vantaan	12	10	139
Ylivieska-Raahen	8	5	75
Ahvenanmaan	15	4	210
Kemi-Tornion	5	1	36
Yhteensä	4 302	2 508	29 933

Mediaanikesto, päivää

Käräjäoikeus	Parisuhde- väkivalta	Perheväkivalta	Kaikki alioikeudessa käsitellyt
Espoon	525	474	631
Helsingin	594	675	609
Hyvinkään	416	715	512
Kanta-Hämeen	349	713	414
Pohjois-Karjalan	217	463	361
Keski-Suomen	273	495	443
Kainuun	317	516	477
Keski-Pohjanmaan	336	734	506
Kymenlaakson	257	618	412
Pohjois-Savon	310	608	435
Päijät-Hämeen	272	377	349
Lapin	442	686	584
Etelä-Karjalan	353	548	474
Etelä-Savon	342	484	438
Oulun	510	762	617
Satakunnan	298	613	423
Itä-Uudenmaan	473	576	546
Länsi-Uudenmaan	460	668	544
Etelä-Pohjanmaan	191	312	297
Pirkanmaan	239	455	361
Varsinais-Suomen	299	468	416
Tuusulan	342	362	560
Pohjanmaan	361	687	580
Vantaan	469	657	736
Ylivieska-Raahen	758	673	675
Ahvenanmaan	255	251	381
Kemi-Tornion	417	296	579
Yhteensä	353	576	472

Alakvartiili, päivää

Käräjäoikeus	Parisuhde- väkivalta	Perheväkivalta	Kaikki alioikeudessa käsitellyt
Espoon	370	369	445
Helsingin	444	483	374
Hyvinkään	305	715	403
Kanta-Hämeen	227	558	251
Pohjois-Karjalan	127	314	206
Keski-Suomen	184	370	258
Kainuun	143	414	278
Keski-Pohjanmaan	336	336	239
Kymenlaakson	135	408	248
Pohjois-Savon	188	385	270
Päijät-Hämeen	120	257	200
Lapin	283	469	362
Etelä-Karjalan	248	431	304
Etelä-Savon	238	219	274
Oulun	270	552	392
Satakunnan	200	363	243
Itä-Uudenmaan	287	412	326
Länsi-Uudenmaan	305	448	328
Etelä-Pohjanmaan	103	180	167
Pirkanmaan	147	297	218
Varsinais-Suomen	187	309	261
Tuusulan	303	250	294
Pohjanmaan	203	500	345
Vantaan	277	372	480
Ylivieska-Raahen	633	612	595
Ahvenanmaan	130	251	201
Kemi-Tornion	352	296	427
Yhteensä	205	372	274

Yläkvartili, päivää

Käräjäoikeus	Parisuhde- väkivalta	Perheväkivalta	Kaikki alioikeudessa käsitellyt
Espoon	738	587	823
Helsingin	831	901	877
Hyvinkään	506	715	715
Kanta-Hämeen	519	793	656
Pohjois-Karjalan	391	782	561
Keski-Suomen	456	784	637
Kainuun	480	584	635
Keski-Pohjanmaan	424	734	734
Kymenlaakson	381	660	647
Pohjois-Savon	478	750	671
Päijät-Hämeen	435	595	560
Lapin	665	933	802
Etelä-Karjalan	492	749	706
Etelä-Savon	487	856	692
Oulun	662	949	896
Satakunnan	483	875	662
Itä-Uudenmaan	711	779	816
Länsi-Uudenmaan	670	868	783
Etelä-Pohjanmaan	293	518	448
Pirkanmaan	375	700	578
Varsinais-Suomen	425	623	625
Tuusulan	381	532	814
Pohjanmaan	594	967	843
Vantaan	682	805	1 039
Ylivieska-Raahen	804	675	856
Ahvenanmaan	493	329	736
Kemi-Tornion	554	296	804
Yhteensä	563	797	722

Lähde: Tilastokeskus rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Liitetaulukko 7. Uhrin ikä ja sukupuoli parisuhdeväkivallassa, perheväkivallassa sekä kaikissa tuomioistuimissa käsitellyissä päärikosyytteissä

Parisuhdeväkivalta

Uhrin ikä	Yhteensä	Naiset	Miehet
Yhteensä	4 306	3 477	829
0-17	110	76	34
18-29	1 189	986	203
30-49	2 161	1 745	416
50-	846	670	176

Perheväkivalta

Uhrin ikä	Yhteensä	Naiset	Miehet
Yhteensä	2 526	1 171	1 355
0-17	1 831	799	1 032
18-29	170	77	93
30-49	220	122	98
50-	305	173	132

Kaikki alioikeudessa käsitellyt

Uhrin ikä	Yhteensä	Naiset	Miehet
Yhteensä	29 583	11 361	18 222
0-17	5 087	1 691	3 396
18-29	9 605	3 339	6 266
30-49	10 394	4 397	5 997
50-	4 497	1 934	2 563

Lähde: Tilastokeskus rikos- ja pakkokeinotilasto ja syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto

Teonkuvausten esimerkkitekstit

Esimerkki 1. Syyttäjä peruuttanut syytteen

Juttu 1 kuvaa tapausta, jossa mies kohdistanut naiseen väkivaltaa useita kertoja ja nainen on ainakin kerran kohdistanut väkivaltaa mieheen. Syyttäjä on peruuttanut naista vastaan nostetun syytteen. Kaikkien tekojen tutkintanimike oli pahoinpitely.

Juttu 1: N on tehnyt ruumiillista väkivaltaa silloiselle poikaystävänsä M:lle lyömällä tätä nyrkillä kasvoihin. Menettelystä on aiheutunut M:lle ainakin kipua ja särkyä leukaan. N on ollut teon tehdessään 17-vuotias. Syyttäjä on istunnossa X peruuttanut syytteen.

Juttu 1, teko 1: M on tehnyt ruumiillista väkivaltaa silloiselle raskaana olleelle tyttöystävänsä N:lle tämän kotona lyömällä tätä useamman kerran nyrkillä kasvoihin sekä heittämällä puhelimen tämän nenää päin. Menettelystä on aiheutunut N:lle ainakin kipua ja särkyä sekä haava ja mustelma nenänvarteen. M on ollut teon tehdessään 17-vuotias.

Juttu 1, teko 2: M on tehnyt ruumiillista väkivaltaa silloiselle raskaana olleelle tyttöystävänsä N:lle tämän kotona lyömällä tätä voimakkaasti käsillä korvien alueelle. Menettelystä on aiheutunut N:lle ainakin kipua ja särkyä sekä reikä vasemman korvan tärykalvoon. M:lle on ollut teon tehdessään 17-vuotias.

Juttu 1, teko 3: M on tehnyt ruumiillista väkivaltaa silloiselle tyttöystävänsä N:lle, joka on ollut tekohetkellä myös raskaana, työntämällä N:aa kaappia vasten, kuristamalla N:aa ja lyömällä N:aa avokämmenellä sekä kaatamalla tämän maahan ja potkimalla tätä vatsaan. Menettelystä on aiheutunut N:lle ainakin kipua ja särkyä. M on ollut teon tehdessään 17-vuotias.

Juttu 1, teko 4: M on tehnyt ruumiillista väkivaltaa tekohetkellä raskaana olleelle tyttöystävänsä N:lle repäisemällä tätä sormesta. Menettelystä on aiheutunut N:lle ainakin kipua ja särkyä sekä venähdys ja ruhjevamma sormeen. M on ollut teon tehdessään 17-vuotias.

Esimerkki 2. Väkivalta molemminpuolista

Juttu 2 kuvaa samaan tapaukseen liittyviä teonkuvaustekstejä, jossa henkilöiden nimet on korvattu kirjaimilla M=mies ja N=nainen. Aineiston muiden muuttujien perusteella voidaan päätellä, että teot ovat tapahtuneet samana päivänä, mutta muuten tekojen järjestystä ei voi päätellä.

Juttu 2: M on tehnyt ruumiillista väkivaltaa silloiselle aviopuolisolleen N:lle heidän yhteisessä kodissaan ainakin tönäisemällä tämän kahdella eri kerralla seinään ja lisäksi päin oven karmia niin, että N:n kasvojen vasen puoli on osunut karmiin. Lisäksi M on pitänyt tai kuristanut N:ää toisella kädellä kaulasta ja samaan aikaan pitänyt toista kättä suun ja nenän edessä niin, ettei N ole saanut henkeä. N:lle on aiheutunut M:n menettelyn seurauksena ainakin kipua, useita mustelmia ympäri kehoa sekä nirhaumia iholle. Tutkintanimike pahoinpitely.

Juttu 2: N on tehnyt ruumiillista väkivaltaa silloiselle aviopuolisolleen M:lle heidän yhteisessä kodissaan käymällä M:n päälle ja ottamalla tästä kiinni ja sitten hetkeä myöhemmin viiltämällä tätä noin 20 cm teräisellä keittiöveitsellä oikealle puolelle alaselkään. M:lle on N:n menettelyn seurauksena aiheutunut ainakin kipua, mustelmia ja noin 12 cm pituinen viiltohaava alakylkiluiden päälle oikealle alaselkään. M on ollut asunnon eteisessä laittamassa kenkiä jalkaansa, jolloin N on viiltänyt häntä takaapäin keittiöveitsellä selkään. Teossa on käytetty teräasetta ja tekoa on pidettävä myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä ottaen huomioon väkivallan laatu, tekotapa ja se, että teko on ollut aiheutuneita seurauksia huomattavasti vaarallisempi. Tutkintanimike törkeä pahoinpitely

Lähteet

Attila, H. & Keski-Petäjä, M. & Pietiläinen, M. & Lipasti, L. & Saari, J. & Haapakangas, K. 2023. Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Helsinki, Tilastokeskus. ISBN 978-952-244-717-3 (sähköinen). Saatavissa: <https://www.doria.fi/handle/10024/187737>.

Barnahus. 2023. Monialainen yhteistyö [verkkoaineisto]. [viitattu 20.12.2023]. Saatavissa: <https://barnahus.fi/monialainen-yhteistyö/>.

Fagerlund, Monica. 2023. Rikosprosessin portinvartijat: lähisuhdeväkivalan rikosluonteen rajanveto poliisin puuttumisen näkökulmasta. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Helsinki. ISBN 978-951-51-0698-8 (sähköinen). Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/items/760d1384-efc9-4295-9598-68610e204b01>.

L 19.12.1889/39. 2023. Rikoslaki, 21 luku. Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. [viitattu 18.12.2023]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>.

Leppäniemi, Mika. 2020. Syyttäjän teonkuvausaineisto – törkeät pahoinpitelyt, raiskaukset ja törkeät petokset. Helsinki, Tilastokeskus. ISBN 978-952-244-665-7 (sähköinen). Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-665-7>.

Oikeusrekisterikeskus. 2023. Sakkomääräys [verkkoaineisto]. [viitattu 18.12.2023]. Saatavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakkomaarays.html>.

Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto. Tilaston kuvaus saatavissa: <https://stat.fi/tilasto/rpk>.

Tilastokeskus, syytetyt, tuomitut ja rangaistukset. Tilaston kuvaus saatavissa: <https://stat.fi/tilasto/syyttr>.

Tilastokeskus. 2023. Avopari. [verkkoaineisto]. [viitattu 7.12.2023]. Saatavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/avopari.html>.

Tilastokeskus. 2022. Raiskausrikosten käsittelyn keston mediaani 226 päivää vuonna 2021 [verkkoaineisto]. [viitattu 7.12.2023]. Saatavissa: <https://stat.fi/julkaisu/cl3eaq0vx2rpz0bulqa1g4qrh>.

Yhdellä poliisilla tuhansia juttuja, syyttäjällä "putki ummessa", pätkätöihin ei löydy tuomareita – rikosasioiden käsittely hidastuu entisestään. Yle. 28.6.2022. [verkkoaineisto]. [viitattu 18.12.2023]. Saatavissa: <https://yle.fi/a/3-12495507>.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-0990 (PDF)
ISBN 978-952-400-979-9 (PDF)